

د کورنۍ ژوند لارښود

ليکواله: بلقيس مکيز

د کورني ژوند

لارښود

ليکواله: بلقيس مکيز

کال: ۱۳۸۲ لمريز

کتاب پیژندنه:

د کتاب نوم : د کورنی ژوند لارښود

ليکوال — : بلقيس مکيز

د پښتني طرحه او انځور : عبدالحفيظ آشنا

خپرونکى : د اريك دگرځنده کتابتونونو اداره

پرله پسې نمبر : ۱۲۷

لومړۍ چاپ : ۱۳۸۳ لمريز کال، د خپروونکي له خوا، پېښور

چاپ شمېر : ۷۰۰ ټوکه

د مخونو شمېر : ۹۸

کچه : ۲۱×۱۳،۵ سانتي متر

د خپرونکي پته : کور نمبر B-5، گل مهر روډ،

پوسټ بکس ۱۰۸۴ يونيورسټي ټاون پېښور

ټيلفون: ۵۷۰۴۳۹۲، ۵۷۰۱۷۲۹، ۵۷۰۲۵۳۱

فکس: ۰۹۱-۸۴۰۴۷۱ برېښنالیک: aric@brain.net.pk

چاپ ځای : الازهر خپرندويه موسسه، ټيلفون: ۰۹۱-۲۵۶۴۴۱۴

د ویش او پلورنې ځای : د اکبر دفتر (د افغانانو لپاره د مرستو د انسجام اداره)

د کتاب له مطالبو څخه اقتباس د ماخذ په بنودلو سره جایز دی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د اکبر د اطلاعاتي او نشراتي منابعو مرکز(اریک) له اتو کالو راهیسې د افغانستان ولایتونو ته د ګرځنده کتابتونونو پروګرام تر لاس لاندې نیولی دی. ګرځنده کتابتونونه چې د فلزي صندوقونو په بڼه جوړ شوي دي، په یوه خاص ځای کې اېښودل کېږي. د سیمې خلک ورڅخه امانت کتابونه وړي، لولي یې او خپلو شاوخوا خلکو ته یې هم اوروي. کله چې په سیمه کې د کتابتون ټول کتابونه ولوستل شول، کتابتون بلې سیمې ته لېږدول کېږي او یا پرې یو شمېر نور نوي کتابونه ورزیات او په هماغه ځای کې پاتې کېږي.

موږ دا هڅه کړې ده چې د ګرځنده کتابتونونو له پاره داسې کتابونه راټول کړو چې د لیکنې ژبه یې ساده او د خلکو د اړتیا وړ مطالب ولري، تر څو چې په ورځني ژوند کې له هغوی سره په دیني، ټولنیزو، اقتصادي، ښوونیزو، روزنیزو، روغتیايي، تاریخي، فني، مسلکي او ... مسایلو کې مرسته وکړي.

موږ د ګرځنده کتابتونو تر څنګ دا سروې هم تر سره کوو چې خلک څه ډول آثارو او موادو ته اړتیا لري او د کومو موضوعاتو او مطالبو د مطالعې هیله من دي. موږ لومړی هڅه کوو چې غوښتل شوي کتابونه له بېلابېلو منابعو (کتاب پلورنځیو او خپرونیزو مرکزونو) څخه برابر او راوړیسو. په نوموړو مراجعو کې د مطالبو او موادو د نشتوالي په صورت کې اړیک هڅه کوي چې د اړتیا وړ آثارو په تالیف، ترجمه او چاپ سره دغه تشه ډکه کړي.

د دغه موخې او هدف تحقق او په عمل کې پلي کولو په منظور پنځه کاله د مخه د لوستونکو د علاقې وړ کتابونو د چاپ او خپراوي کار پیل شو او له هغه وخت راهیسې تر اوسه پورې د اړیکه ګرځنده کتابتونونو ادارې د محترمو مؤسسو په مرسته په دغه برخه کې پیاوړې ګامونه اخیستي او ګټور فعالیتونه یې تر سره کړي دي. د ښه او سیستماتیک کار له پاره د اړیکه د ادارې استازو او یو شمېر خپرونکو او لیکوالو یو ګډ هیأت وټاکل شو چې د مطلوبو کتابونو د پلان کولو، آماده کولو او چاپ پراوونه، چې د تکراره او مسلکي لیکوالو له خوا تالیف کېږي، په ګډه پر مخ بوځي.

دغه هیات د افغانانو د صمیمې همکارې میرمن نانسي هېچ دوپري، محقق سید محی الدین هاشمي، فیض محمد نایاب عطایي، پوهنیار روضت الله مجید، محمد شکیب افضلي او محمد رفیع فاروق څخه تشکیل شوی دی.

موږ له خپلو ټولو درنو لوستونکو څخه چې د هېواد په بېلابېلو ښارونو او کلیوالو سیمو کې زموږ له کتابتونونو څخه ګټه اخلي، هیله لرو چې خپلې اړتیاوې، غوښتنې او پوښتنې راولېږي او د هېواد له لیکوالو او پوهانو څخه غواړو چې له موږ سره په دې لاره کې مرستندوی شي، چې وکړای شو خپلو خلکو ته لا ښه او ګټور کتابونه وړاندې کړو.

په درنښت

د اړیکه د ګرځنده کتابتونونو اداره

نيو ليك

سر ليك

مخ

سريزه

- لومړۍ څپرکۍ: کور او کورنۍ----- 1
- الف: د کور او کورنۍ پېژندنه ----- ۱
- ب: د کورنۍ د تشکيليدو عوامل ----- ۵
- ج: د کورنۍ غړي ----- ۷
- دويم څپرکۍ: په کورنۍ کې دندې او مسووليتونه----- ۹
- الف: د ښځې دندې
- ۱ - د مېړه په مقابل کې ----- ۹
- ۲ - د مور دندې د اولاد په مقابل کې ----- ۱۳
- ۳ - د ښځې دندې د کورنۍ د نورو غړو په مقابل کې ۱۶
- ب: د نارينه، يعنې د مېړه دندې
- ۱ - د ښځې په مقابل کې ----- ۱۹
- ۲ - د نارينه دندې د اولادونو په مقابل کې ----- ۲۱
- ۳ - د نارينه دندې د کورنۍ د نورو غړو په مقابل کې ۲۳
- ج: د اولادونو او نورو غړو دندې په کورنۍ کې ----- ۲۶
- ۱ - د کور د مېرمنې، يعنې د مور په وړاندې ----- ۲۶
- ۲ - د پلار يا د کور د مشر په وړاندې ----- ۲۹
- د: په خپل منځ کې يو د بل په وړاندې
- دريم څپرکۍ: د کورنۍ چاپېريال ----- 34
- لومړۍ: په فکري لحاظ ----- ۳۴
- ۱ - د عمل او نظر د يووالي له پاره هڅې ----- ۳۴
- ۲ - راز ساتنه ----- ۳۷

- ۳ - امانت داري ----- ۳۹
- ۴ - صداقت او رښتينوالي ----- ۴۱
- ۵ - د مسووليت احساس ----- ۴۳
- ۶ - د ټولنيزو آدابو او اخلاقو رعايت كول ----- ۴۵
- دويم: په کورني ژوند کې د کارونو ترتيب ----- 49
- درېيم: له کور نه د باندې د کارونو ترتيب او تنظيم ----- 52
- څلورم: د اقتصادي وضعې سمبالښت ----- 56
- د اقتصادي چارو د سمون او پياوړتيا له پاره هڅې ----- 58
- د اقتصادي وضعې د زيانمن کېدو مخنيوی ----- 59
- د عايد او لگښت تر منځ توازن ----- 61
- سپما يا پس انداز ----- 63
- په کور کې د امنيت مسئلې ته پاملرنه ----- 66
- څلورم څپرکی: د اولاد پالنه او روزنه ----- 69
- الف: جسمي روزنه ----- ۶۹
- ب: فکري او اخلاقي روزنه او پالنه ----- ۷۱
- ج: د اولاد په روزنه او پالنه کې د مور او پلار دندې
- ۱ - د مور دندې ----- ۷۴
- ۲ - د پلار دندې ----- ۷۶
- ۳ - مشترکې دندې ----- ۷۷
- ۴ - خپل منځي سلوک او چارچلند ----- ۷۹
- پنځم څپرکی: عمومي پاملرنې او لار ښوونې ----- 82
- لومړی: ميندو ته! ----- ۸۲
- دويم: پلرونو ته! ----- ۸۴
- درېيم: اولادونو ته! ----- ۸۶
- ماخډونه ----- 88

سریزه

له مودو راهیسی په دې هیله وم چې د کورني ژوند په اړه یو ځانگړی اثر ولیکم، خو د ژوند ډېرې بوختیاوې به تل زما د دې هیلې او هوډ د تر سره کېدو په وړاندې د ځنډ او ځنډ لامل وې. که څه هم په دې زماني واټن او بهیر کې مې کله، کله د کورني ژوند د بېلابېلو مسایلو په هکله یو شمېر مقالې ولیکلې او پر خپل وخت په ځینو خپرونو کې خپرې شوې.

بالاخره په دې وروستیو کې د اړیک د گرځنده کتابتونو ادارې د خپلې معلوماتي کتاب خپرونې په لړ کې د دغسې یو اثر د لیکلو له پاره پر ما غږ وکړ ما د دوی دا غوښتنه، چې زما د یوې ډېرې پخوانۍ او همېشني هیلې تر سره کېدل په کې نغښتي وو، په ډېرې خوښۍ ومنله او د هغوی د ټاکلیو مفرداتو سره سم مې د کتاب په لیکلو پیل وکړ. چې دا موجوده کتاب ترې جوړ او دا دی د "کورني ژوند لارښود" په نوم د کتاب او مطالعې مینه والو ته وړاندې شو.

دلته د دې خبرې یادونه ضروري ده چې د دې کتاب زیاتره مسایل ما د خپل شخصي ژوند د تجربو په رڼا کې لیکلي او د نورو له آثارو او معلوماتي منابعو څخه مې لږه استفاده کړې ده چې هغه مې د کتاب په پای کې د ماخذونو په توگه ښودلي دي.

د اړیک د گرځنده کتابتونونو د ادارې له مسوولینو څخه د زړه له کومې مننه کوم چې ما ته یې د دې اثر د لیکلو لارې چارې برابرې کړي. دوی ته د لاگتوړو فرهنگي خدمتونو د سرته رسولو او بریالیتوبونو په هیله خپلې خبرې پای ته رسوم.

په درنښت

بلقیس مکیز

بسم الله الرحمن الرحيم

لومړی څپرکی:

کور او کورنۍ

کور او کورنۍ د ټولنې اساسي بنسټ گڼل کېږي او په ټولنه کې مهم رول لري. یعنې همدا د کورنۍ کوچنۍ تشکیل دی چې د ټولنې پراخ او گڼ تشکیل جوړوي.

د کورنۍ دنده او وظیفه د نسلونو رامنځ ته کول، روزل او نسلونه د سنجول شویو اهدافو لور ته رهبري کول دي.

الف: د کور او کورنۍ پېژندنه:

د کور او کورنۍ په اړه د نورو څرگندونو نه مخکې د هغې د پېژندنې اړتیا پېښېږي چې د بحث لړۍ ورڅخه پیل کوو. کورنۍ چې یوه کوچنۍ ټولنه ده د خپل هېواد جامعې یوه برخه شمېرل کېږي. دغه مجموعه له پلار، مور او اولادونو څخه تشکیل شوې او ټول د مشترک هدف او گډې نفعې په خاطر یو ځای اوسېدو ته اړ شوي. او په یوه عاطفې مزي د یو بل سره تړل شوي دي.

کور او کورنۍ هغه پاک او مقدس مرکز دی چې د دوو انسانانو چې مخالف جنسیت سره لري او د واده په سپېڅلې تړون سره یې د خپل ژوند شریک کړی سیوري لاندې پیل شوی او وروسته بیا د ماشومانو په رامنځ ته کېدو یې ښکلا او تقدس لانور هم ځلېدلی او د ژوند خوندوره تودوخه پکې خوره شوې ده.

دغه ښایست، خوند او گرمي کېدای شي پایښت لرونکی او د تل لپاره یې د نیکمرغۍ رڼا یې د کور په ګوټ ګوټ کې خوره وي، خو پدې شرط چې مېړه او ښځه په خپلو مسوولیتونو آگاه او د هغوی په ترسره کولو کې زیار وباسي.

د دوو انسانانو د ګډ ژوند د دوام په نتیجه کې ښایي لږ یا ډېر شمېر اولادونه پیدا او بیا ستر شي چې دغه کوچنيان هم د انساني ټولنې غړي ګڼل کېږي، چې هر یو به یې په راتلونکي ژوند کې امکان لري د ټولنې د اوږو بار او یا د ټولنې د منافعو پالونکی او ساتونکی وي، چې که چېرې خدای مه کړه اولاد د منفي عنصر په توګه په ټولنه کې ګډ شي او خلکو ته سرخوږۍ پیدا کړي، نو د کورنۍ نوم هم ورسره په ځمکه ښخېږي او د نورو قضاوت به د هغوی په برخه کې دا وي چې خپل اولاد یې داسې لوی کړی لکه سړی چې ژوی ساتي، یوازې خواړه یې ورکړي او سالمې روزنې ته یې هېڅ پاملرنه نده کړې. خو که اولاد د ښو اخلاقو په ګاڼه سمبال وي افتخار او سرلوړي د مور او پلار په برخه ده، ځکه د سالم اولاد په روزلو یې د خپلې ټولنې په رغونې، ترقۍ او ټولو ښېګڼو کې پوره ونډه اخیستې او خپل وجایب او مکلفیتونه یې په ښه توګه سرته رسولی دي.

د کورنۍ اهمیت د یوه ټولنیز بنسټ په توګه له شک او تردید څخه لرې یوه مسئله ده. د کورنۍ د چال چلند او کړو وړو اثر او نقش د کورنۍ د کشرانو او ماشومانو پر روحیه خورا مهم دی او دغه نقشونه د ژوند په بېلا بېلو برخو، لکه: فرهنګي، اجتماعي، اخلاقي، عاطفي او نورو جوړښتونو کې خورا لوړ او ستر دي.

کورنۍ په هر ډول او هر صورت چې وي يو د بل په مقابل کې او هم د کورنۍ د نورو غړو، په تېره د خپل اولاد په مقابل کې يو لړ تعهدات لري. او په دې کې هېڅ شک نشته چې د کورنۍ مشران، يعنې ښځه او مېرپه يا مور او پلار د دغو تعهداتو د تر سره کولو په اړه مسووليت لري. چې دغه تعهدات او مسووليتونه د دې غوښتنه کوي چې نوموړي سنجول شوي او منل شوي هدفونه تعقيب کړي. او هوډ وکړي چې هم پخپله او هم خپل ماشومان دغه معقوله لار ونيسي.

مور او پلار په يوې کورنۍ کې د شريك ژوندانه اساسي محور گڼل کېږي، نو په دې اساس په ډاډ سره ويلی شو چې د والدينو مقام ډېر لوړ او له مسووليت نه ډک مقام دی. دغه مقام د اهميت او لوړ والي له نظره د هر چا سره نه ښايي.

هغه څوک چې غواړي يوه ښه کورنۍ ولري، نو بايد د کورنۍ له پاره په زړه پورې پلانونه او طرحې ولري، تر څو د سبا ورځې د ټولنې په وړاندې يې سر ټيټ نه وي او په موجوده او په راتلونکي حالت کې يې نيك نوم او وياړنه په برخه شي، نو هغوی ته لارمه ده چې د دغو ښو صفتونو پوره صلاحيت او وړتيا تر لاسه کړي. د ساري په توگه هغوی چې د ټولنې په متن کې د ښو عملونو د تر سره کولو لېوال وي او غواړي چې په لوړ حيثيت او وقار سره په خلکو کې ژوند وکړي بايد هڅه وکړي چې د ټولنيز او فردي ژوندانه په اړه پوره آگاهي تر لاسه کړي، عزت او تقوا خپله کړنلاره وگرځوي او همدارنگه په روحي او اخلاقي لحاظ صيقل شوې او بې عيبه وي.

بله دا چې د کورنۍ چاپېريال هغه سپېڅلی ځای دی چې د مينې او محبت، اعتماد او صداقت خواخوږۍ او همدرديو پر بنسټ

درېدلی وي، که په کورنۍ کې خدای مه کره دغه یاد شوي اصولونه موجود نه وي، نو د یوې واقعي نیکمرغۍ تمه هم نشي ترې کېدای. ځکه کورنۍ لومړنی چاپېریال دی چې ښځه او مېړه کولای شي د رښتینې مینې رېښې په کې وزغلي او داسې محیط ترې جوړ کړي چې کوچنيان یې د زېږېدونه تر ځوانۍ پورې له هغې څخه خوږې او په زړه پورې خاطرې ولري. باید د ګډ ژوند فضا له لورینې، اعتماد، مینې او صداقت، عطفوت او د مسوولیت له احساس څخه ډکه وي.

دغه په زړه پورې او مانوس چاپېریال چې کور او کورنۍ نومېږي یو ایدیالي مرکز او محیط د مینې، عاطفې، یووالي او پیرزوينې له پاره دی او ډېر مساعد هم دی. ځکه همدغه جنتي ماحول د ژوند د ښېګڼو د تمرین په خاطر یو مناسب ځای دی چې موږ د خپل ماشوم له پاره په سخاوتمندانه توګه مینه او محبت پیرزو کوي. وخت بې وخت یې ښکلي، او پلار هم خپله سوچه او سپېڅلي مینه د ښکلو او لاس نیونې په ښه خپل اولاد ته څرګندوي، بې له دې چې بالمقابل تمه ترې ولري.

همدغه د والدينو نازول، په غېږه کې نیول، زړه سوی او غمخوري ده چې د ماشوم د عاطفې روزل کېدو له پاره لارې چارې برابرې وي. کورنۍ له بلې خوا هغه وسیله ده چې خپل اولاد ته ښه او بد وړ انتقال کوي. ښه به وي چې کورنۍ داسې وي چې د خپلو غړو له پاره د نیکو او ښو صفاتو د سمبول حیثیت ولري. د کورنۍ بچي له کور څخه اخلاق، په خپل نفس اعتماد، پاک زړې توب، مقررات، د قانون په وړاندې درناوی، ادب، انسانیت، او داسې نور زده کوي. او که خدای مه کره کورنۍ په منل شویو صفاتو متصفه نه وي، نو

بچي هرو مرو قهرجن، بى بندوباره، بدغونى، غچ اخیستونکى، وحشي او په رواني لحاظ نا آرامه او نا مطمئننه روږدي کېږي، چې په دغه صورت کې هم د کورنۍ نقش او کړه وړه د اهميت وړ گرځي او بايد چې ښه سوچ او غور ورباندې وشي. دلته موږ داسې نتيجه تر لاسه کوو چې که يې منو او که يې نه منو نو واضحه ده چې کورنۍ د ټولنې او فرد په ژوندانه کې اساسي او ټاکلى نقش لري، ځکه همدا کورنۍ او والدين دي چې خپل ماشوم ته د ژوند فکري او عملي لورې ټاکي. نو په دې اساس کورنۍ ژوند د ټولنيز ژوندانه سريزه (مقدمه) گڼلى شو. ماشوم له کور څخه ټولنيز ژوندانه ته لار مومي، اخلاقي پخلي ته رسېږي، او د کمال مرحلې ته چمتو کېږي. کورنۍ ته بنيادي چې خپل کور د کور د غړيو له پاره تندرستۍ، جسمي او عقلي ځواکمنۍ، د تن او بدن د روزلو، د رواني ودې او د ټولنيز ژوند د ښه غړي په توگه د تبارز وړکولو مرکز وگرځوي.

د يادونې وړ ده چې کورنۍ محيط هغه لومړنۍ محيط دی چې ماشوم يعنې هغه مهم عنصر چې د ټولنې سبا ورپورې تړلی دی، خپل شخصيت ټاکي او په کورنۍ کې د ماشوم استعدادونه راڅرگند او په وده پيل کوي. لازمه ده د هر راز ټولنيز تغير او بدلون له کورنۍ څخه پيل شي او په هر اصلاحي اقدام کې بايد لومړی کورنۍ شامله وي.

ب- د کورنۍ د تشکيلېدو عوامل:

د کورنۍ جوړښت او تشکيل د يوه ټولنيز بنسټ په توگه په بشري ژوندانه کې د خورا ژور او ارزښتناک اصل په توگه پېژندل شوي دي.

انسان فطرتاً مجبور دی چې په ټولنه کې خپل ژوند تنظیم کړي او د دې له پاره چې د بشري ټولنې د یوه جز یا برخې په حیث وشمېرل شي، نو د کورنۍ په تشکیل لاس پورې کوي. او کله چې بیا د ګډ ژوند په تشکیل او جوړونه بریالی شو نو د انساني نسل د بقا په منظور د بچو په راوړلو او رزولو خپل ځان مکلف ګڼي. د دې له پاره چې انسان ذاتاً یو اجتماعي مخلوق دی نشي کولای چې په یوازې توګه خپل ژوند ته سرو سامان ورکړي او خپله رینستینې نیکمرغۍ تر لاسه کړي، نو هماغه دی چې د فطرت په اقتضاء ځان د واده په کولو مکلف ګڼي، تر څو دغه واقعیت تحقق بیا مومي چې انسان که نر وي او که ښځه نشي کولای چې په ګوښی ځان په بشري تشکیل او هغه ته د پراختیا ورکولو په برخه کې ونډه واخلي. له همدې سببه واده کوي او د انساني نسلونو په دوام کې خپل رول لوبوي. د کورنۍ د تشکیلېدو عوامل مو تر یوه حده په ګوته کړه چې که چا غوښتي وي که نه وي د فطرت په تقاضا نجلۍ او هلک به هرو مرو واده کوي او کورنۍ به جوړوي. خو ډېر غوره به هغه کورنۍ وي چې د ژوند ټول مظاهر او لوازم یې د یوه ټاکلي هدف له مخې تنظیمېږي.

د کورنیو په زیاتوالي او د ټولنې په پراخوالي کې ډېرې مادي او معنوي ګټې پرتې دي چې مهمې برخې یې د تمدنونو رامنځ ته کېدل، د پوهې او علم پر خوالۍ او تبادله په مختلفو جوامعو، او د مختلفو فکرونو او اندېښنونو رازېږېدلې نوښتونه او پدیدې دي، په دې ټول بشریت پوهېږي چې که د دنیا په مخ یوازې آدم (ع) او بي بي حوا وای نو به هېڅکله د انسان په وړاندې دومره حیرانوونکې پدیدې موجودې نه وای، ځکه دنیا به محدوده، بشر به

محدود او افکار به هم محدود وای، خو چې حوا او آدم د غبرگوني بچو په راورلو خپل چاپیریال له انسانانو څخه ډک کړ، نو هماغه وو چې نړۍ په حرکت پیل وکړ او انسانانو په مثبتو او منفي عملونو لاس پورې کړ او دا دی ترننه پورې دغه منفي او مثبت عملونه دوام لري او بشره هڅه کوي چې د خپلې بقا له پاره آن په آسمانونو کې لارې چارې ولټوي.

نو پکار ده چې هر انسان، هره کورنۍ او هره ټولنه باید په خپل ژوندانه کې ټاکلی هدف ولري داسې هدف چې هر یو مکملې نېکمرغۍ او عزت ته ورسوي. او بیا په مجموع کې د ټولو هدف دا وي چې خپله ټولنه واقعي خوشبختۍ ته ورسنه کړي، ترڅو هر وگړی خپل هویت او وقار په خپله خاوره کې تر لاسه کړي.

ج- د کورنۍ غړي:

د یوې کورنۍ غړي د کورنۍ مشران یعنې مور او پلار او د هغوی اولادونه دي. دغه غړي د کورنۍ اصلي غړي بلل کېږي، خو زموږ خلك اکثراً په ډله ییزه ډول ژوند کوي، چې دغه ډله ییز او شریک ژوند په اطرافو، کلیو او بانډو کې زیاتره رواج لري او د کورنۍ مشران په دې نه رضا کېږي چې زامن او لمسي ترې بېل ژوند غوره کړي، مثلاً: د کور مشريو سپین ږیری پلار دی چې پنځه په ثمر رسېدلي زامن لري او ټولو، یا درې، څلورو ودونه هم کېږي. او د ماشومانو خاوندان دي. که څه هم چې د کورنۍ غړي، لکه ناوې گانې او لمسي په ټول وجود سره هیله لري چې په مستقل شکل خپل ژوند تنظیم کړي، مگر سپین ږیری پلار او سپین سرې مور پدغه کار ډېره خپه کېږي او د اولاد او د هغه د کورنۍ بېلتون، که هغه په یوې منطقي کې ورسره نږدې هم وي ډېر سخت او د نه

زغملو کار ورته برېښي. له بلې خوا هغوی له دغه عمل څخه ځکه
کرکه لري چې استدلال کوي چې کلی کور را باندې خاندې او وایي
به چې ګډه گذاره نشي سره کولای.

په هر صورت د کورنۍ غړي هماغه پلار، مور، زامن او لونې دي
چې د دوو انسانانو د ژوند د شریک کېدو په اثر یې تشکیل
موندلی. چې بیا کله داسې هم کېږي چې بوډا پلار او بوډی مور یا د
هغوی څخه یو د مجبوریت او یوازېتوب له مخې د دوی په ژوند کې
ننوځي او پناه اخلي.

دويم څپرکی:

په کورنۍ کې دندې او مسوولیتونه

الف- د ښځې دندې:

۱ - د مېړه په مقابل کې:

ښځه او مېړه هر یو ځانته مسایل لري او ورسره هر یو ځانته ځانگړي فعالیتونه هم لري او د دغو مصروفیتونو او فعالیتونو په وجه مجبور دي چې ځانته خاصه تگلاره او معین پروگرام تنظیم کړي. ځکه د هر یوه د حرکت او فعالیت په لاره کې پریمانه موانع او حذونه رامنځ ته کېږي چې باید د دغو موانعو سره مبارزه وکړي تر څو یې لاره صافه او هواره شي.

خو د دغو خبرو سره سره دوی هر یو د بل په مقابل کې یو لړ وظایف او مکلفیتونه هم لري چې باید هرو مرو هغوی ته هم ورسېږي. که څه هم چې د اسلام مقدس دین حکم کوي چې: ښځه د مېړه په کور کې د کوم کار د تر سره کولو وظیفه نه لري که هغې په خپله نه وي غوښتې څوک یې نشي مجبورولی چې خواړه پاخه کړي، کالي پریمنځي، جارو وکړي او آن څوک په هغې دا حق هم نه لري چې نه یې وي غوښتي خپل ماشوم ته شیدې ورکړي.

مگر باید ووايو چې دغه قوانین په خاصو موقعو کې تر اجراء لاندې نیول کېږي، یعنې هغه وخت چې خدای مه کړه د کورنۍ ژوند د ناو تريخوالي په تورو منگولو کې ښکیل وي او هر یو د بل په

وړاندې پلمې او بهانې کوي، تر څو یوه خوا کومه داسې لاره غوره کړي چې د کورني جنجال کیسه ختمه شي او هر یو په خپل سرنوشت پسې ولاړ شي.

ګډ ژوند هغه ارزښت دی چې په هغې کې تقسیم او حساب نه ځایېږي او هغه ځانته قوانین او اصول لري. داسې قانون چې کورنۍ د خپل ګډ ژوند د پوره نیکمرغۍ او بقا له پاره قربانۍ ورکوي. خپل راحت او هوساینه جاروي او نا پایه زحمتونه او زیارونه باسي، تر څو کورنۍ له هره پلوه پر مختګ وکړي او یو بسیا ژوند د ټولو په برخه شي.

دلته د ښځې وظیفه لکه څرنګه چې ټولو ته جوته ده د کور او کورنۍ عمومي تنظیم دی، د ماشومانو پالل او روزل، د ډوډۍ تیارول، د کور صفایي، د کالیو او لوښو مینځل او داسې نور. اکثره مېرمنې سره لدې چې په کور کې بې شمېره وظایف لري د کورنۍ د اقتصاد د پیاوړتیا له پاره او هم په دې منظور چې د وطن خلکو ته د خدمت مصدر وګرځي د کوره د باندې رسمي دندې هم تر سره کوي. ولې د دې له پاره چې پوهې او لوستې ښځې د ژوند په رموز ښې پوهې دي د خپلو ورځنیو کارونو له پاره پروګرام جوړوي، او خپل وخت داسې ویشي چې ټول وظایف یې په خپل وخت سر ته ورسېږي.

ښځه سره له دې چې د خپل مېړه په شان د کوره بهر دنده لري کله چې کور ته راګرځي بې له دې چې خپله ستوماني احساس کړي خپل مېړه ته خوراک او څښاک برابروي او هڅه کوي چې هغه په کور کې له هره پلوه د آرامتیا او نیکمرغۍ او هوساینې احساس وکړي.

همدغه ښځه چې سربېره په رسمي وظيفې د کور ټولې چارې پر مخ بيايي بيا هم د مېړه کالي، بوټونه، جورابي او داسې نور هره ورځ پاکوي او خپل مېړه له کوره داسې رخصتوي لکه چې د مور له غېږې روان شوی وي.

همدا رنگه د هغه سره د خبرو اترو په وخت کې ډېر احتياط کوي چې کومه داسې جمله يې له خولې خطا نه شي چې د هغه د عصبي کېدو سبب وگرځي.

که څه هم ښځه او مېړه د ټول ژوند ملگري دي او د کورنۍ گټه او زيان په دواړو پورې اړه لري، د کورنۍ حيثيت او وقار هم په دواړو پورې تړلې او د هر ارزښت رعايت د دواړو په غاړه دی. دوی بايد له يو بل سره په هر کار کې مشورې وکړي او په آزاده توگه خبرې اترې ولري. دا چې پورته د احتياط کلمه راغله داسې معنې نه لري چې ښځه بايد تل د مېړه سره چوکاټي خبرې ولري او د خبرو اترو په جريان کې د وېرې احساس وکړي، نه په هېڅ صورت مو دا مقصد نه دی، خو ځينې گرانې مېرمنې دې ټکي ته توجه نه کوي چې کومې خبرې په کوم وخت کې بايد وشي، نو همدا وجه ده چې کله چې نارينه د ورځني ستومانه کوونکو کارونو څخه کور ته راگرځي مېرمن تر هر څه د مخه په خبرو پيل کوي او هر څه چې د ورځې په اوږدو کې پرې تېر شوي او هره خبره يې اورېدلې د مېړه غوږو ته رسوي. او شکايتونه يې تر رضايتونو ډېر وي.

د داسې ستومانه کوونکو موضوعاتو رامنځ ته کول د مېرمنې له خوا په داسې حساسو شيبو کې چې هغه به يا د کاره راگرځېدلی وي او يا به کار ته روان وي، ډېره ناوړه نتيجه لري.

په کورني محيط کې د سولې او صفا راوستل او د هغوی ساتنه تر ډېره د ښځو کار دی. بايد وويل شي چې هغه ښځه چې د ډېرو مسووليتونو پيټې په شا گرځوي، په يوازې توگه پدې لاره کې نشي بريالۍ کېدای. ځکه ښځه د ژوند په هره برخه کې د خپل د ژوند د ملگري مرستې او خواخوږۍ ته اړتيا لري. ښځه بايد د يوې مور په حيث د پوره صحت او سلامت نه برخمنه وي، هم په فزيکي لحاظ او هم په رواني لحاظ. دغه سلامتيا او ځواکمني هغه وخت د دې په نصيب کېدای شي چې د مېړه له خوا په کور کې د ورځنيو چارو په تر سره کولو کې پوره صلاحيت او استقلال او باور ورسره مل وي. بايد هغه په دې ډاډه وي چې د هغې دغه قربانۍ او ځان تېرېدنه د کورني ژوند د تنظيم او هوساينې په منظور څوک له پامه ونه غورځوي او د کورنۍ ټول غړي په تېره بيا مېړه د دې زيار او زحمت ته په درنه سترگه گوري او ستاينه يې کوي.

پوهانو ويلي چې د هر بريالي نارينه تر شا يوه ښځه ولاړه ده: يا يې مور، يا يې مېرمن... او دا خبره په وار وار د پيرپيو په اوږدو کې ثابته شوې هم ده.

ښځې ته ښايي چې د مېړه د ميلمنو او خپلوانو احترام او قدر وکړي، يعنې کله چې نارينه خپل دوستان او همکاران ځنې وخت خپل کور ته رابولي او يا دا چې هغوی په خپله کله نا کله د دوی کور ته راځي، لږمه نه ده چې په اصطلاح بې قدره له وره ووځي. د مېلمنو هر کلي په ورين تندي د کور د ټولو غړو دنده ده، خو مېرمن چې د کور او کورنۍ نبض يې په ټوله معنا په لاس کې دی. په دې برخه کې لومړيتوب لري. د مېړه خپلوان د مېرمنې هم خپلوان گڼل کېږي. مېرمنې ته ښايي چې د نږور، وريندار او د کور د ناوې په

صفت دغو غړو سره د مينې او درناوی ډک چال چلند ولري. په تېره
د خوابښې او خسر او نورو مشرانو ډېر خيال وساتي، ځکه هغوی
مشران دي او حق پرې لري، او له بلې خوا همدا د کورنۍ مشران
دي چې کشرانو ته تل د خير دعاگانې کوي.

لنډه دا چې که د کورنۍ مور او پلار په تفاهم، سازگاري، سوله
او صفا کې د ژوند شپې ورځې تېرې کړي او داسې خلاف عملونه يو
د بل په وړاندې تر سره نه کړي چې تل يو د بل سره خپه، يو د بل
څخه گيله من او يو د بل په وړاندې د عقده ييز برخورد په نتيجه
کې يې ژوند بې خونده او يا خداى مه کړه د تباھۍ په لور روانېږي.

۲ - د مور دندې د اولاد په مقابل کې:

کله چې ښځه مور شي او د هغې د ماشوم ژړا او خندا د کور په
فضا کې خوره شي، نو هلته دى چې د کورنۍ د تشکيل په واقعي
مفهوم سړى پوهېږي.

د ماشوم وجود هغه ډيوه ده چې د گډ ژوند چاپېريال نور هم رڼا
کوي او چوپتيا له منځه ځي.

مور هغه فدا کار او بردبار موجود دى چې د اولاد د خوښيو او
ښېگڼو په مقابل کې د خپل ژوند د ټولو خوښيو او هوساينې نه
تېرېږي. مور کله چې د ماشوم خاونده کېږي داسې گڼي چې هستي
او وجود يې ټول په هغه موجود پورې اړه لري چې يې له رحم څخه
نړۍ ته راغلى. شپه او ورځ نه پېژني د خوب او خوراک پروا نه لري
او د مورنۍ عاطفې په دنيا کې دومره ډوبېږي چې بل څه نه گوري
بې له خپل ماشومه.

دا چې د مور دندې د خپل اولاد په مقابل کې څه دي او څرنگه
بايد وي؟ دلته په دې اړه لارمې څرگندونې کوو:

لومړۍ خو دا چې د مور وظیفه تر هر څه لومړۍ هغه ته د خپلو شیدو ورکول دي. د شیدو ورکول له خپل ټي څخه ماشوم ته هغه بې مثاله پېرزوینه، عاطفه او مینه ده چې هېڅ شی هغې ته نه رسېږي. پاک خدای "ج" ښځه یا مور داسې هست کړې چې د شودو ورکولو استعداد او امکانات یې په وجود کې شته.

دا چې دغه توپیر د جنسیت له لحاظ، د نر او ښځې تر منځ شته نو پخپله په څرګند ډول ثابتېږي چې د ماشوم تغذیه کول د مور په غاړه دی. او که د هغې سره تخلف کېږي نو دا په واقعیت کې د خلقت د قانون او د خدای "ج" د فرمان څخه سرغړوی دی.

بل مهم ټکی دا دی چې مور ماشوم ته د خپلو شیدو په ورکولو یوازې دا نه چې هغه په نس مړوي، بلکې د هغوی شیدو سره خپله مینه او عاطفه کوچني ته ورکوي او همدا رنگه مورنۍ مینه په خپله د مور په وجود کې قوت مومي او ورسره یوه تل پاتې د همدردۍ او محبت څخه ډکه رابطه ټینګېږي.

همدا رنگه مور د اولاد په روزنه او پالنه کې مهمه دنده لري. که پدې برخه کې بې غوري وشي، نو ناوړه عواقب لري چې بیا نه جبره کېږي. د ماشوم نظافت، روغتیا، غذا، خوب او تفریحاتو ته پاملرنه هم د مور اساسي دندې دي مور باید خپل ماشوم له هره پلوه پیاوړی او بې نقصه وروزي او همدا رنگه د ماشوم رواني اړتیاوې او حالت هم د جدي توجه وړ دی.

ځینې میندې زموږ د ژوند په چاپېریال کې شته چې خپل ماشومان له هر چا او هر شي څخه ډاروي. چې دغه ډارول د معصوم ماشوم په روان او عصبي سیستم بدې اغېزې لري. مور باید د ماشوم په وړاندې اطمینان او امنیت رامنځ ته کړي. د هغه د ژوند

محيط بايد چې له هر ډول وېرې او خطرونو څخه خوندي وساتي. هغه بايد له بديو او نيكيو سره آشنا شي. او دا بايد ورته تلقين شي چې نيكي او بدي يو كسبي عمل دی چې كه سړي غوښتي وي كولاى شي د ښه خوى، ښو اخلاقو، ښو كړو وړو خلاصه د ښې لارې په غوره كولو سره په راتلونكي كې د ښه شخصيت او شهرت خاوند شي.

بله موضوع دا ده چې مور بايد هېڅ وخت په خپلو كوچنيانو كې د جنسيت په لحاظ تفاوت را منځ ته نه كړي. د كوچنيانو تر منځ تبعيض نه راوستل د مور ډېر مهم مسووليت او فرض دی.

په اكثر و كورنيو كې د هلك زېږېدنه د ټولې كورنۍ د خوښيو موجب گرځي. په همدې خاطر دی چې د هلك د زېږېدو په خوشاليو كې هوايي ډزې كېږي او هغه كورنۍ چې په اقتصادي لحاظ ځواكمن وي د هلك د زېږېدو په وياړ پرتمين مجلسونه جوړوي او د شب شش په نامه د خوشاليو محفلونه نيسي او خپل خپلوان او دوستان رابولي.

خو په كورنۍ كې دا د مور دنده ده چې د زوى او لور په منځ كې فرق ونه كړي، ځكه دغه بې عدالتي د دې لامل گرځي چې په خپله ماشوم ورته متوجه كېږي او د هغه روح مړاوې كوي او له بې شمېره رواني زيانونو سره مخامخ كېږي.

واضح ده چې يوه معقوله او خوا خوږې مور تل هڅه كوي چې د خپلو ماشومانو تر منځ د جنسيت موضوع طرحه نه كړي او د كورنۍ محيط د ټولو له پاره د عدالت، صداقت، خواخوږۍ او عاطفي زانگو وگرځوي.

دا یوه طبیعي خبره ده چې د ماشوم په نظر کې خپله مور د نړۍ تر ټولو موجوداتو بنایسته قدرتمنه او عظیمه ښکاري او هغه داسې انگیرې چې مور یې د هر کار که هر څومره مشکل هم وي توان او ځواک لري، او هغه کولای شي چې د خپلو بچو ټول ارمانونه او غوښتنې په ځای کړي، یعنې نتیجه دا چې ماشوم په مور دومره اعتماد او باور لري چې حتی په خپل پلار یې نه لري. خو که د دې احساس وکړي چې مور د ده په وړاندې بې تفاوته او نا مهربانه ده، د هغه او د نورو ترمنځ فرق کوي او دا فرق هم د جنسیت په ګناه تر سره کېږي او د غه د جنسیت مسئله هم د خپل محدود فکر او اندېښنې په مرسته ارزیابي کوي او دا پرې په ځان اچوي چې د څه له پاره نجلۍ ده، ولې هلک نه دی، تر څو یې د مور او نورو له خوا تود هرکلی شوی وای. باید ووايو چې د دغو ټولو بدمرغيو او د راز راز عقدو د رامنځ ته کېدلو لامل همدا مور ده چې د خپلې بې تجربه ګۍ له مخې او د محیط او ټولنې د عقیدې تر تاثیر لاندې د خپل زړه د کترې د ټول عمر له پاره د ناخوښیو باعث ګرځي، او بیا هم همدا مور ده چې په کورنۍ او د خپلو ماشومانو تر منځه د تعادل او توازن د ساتلو په برکت او ټولو ته په یوه سترګه کتل او اولاد ته د اولاد د اهمیت له مخې درناوي کول او ناز ورکول کولای شي په خپله پاکه لمن کې نیک کرداره او نیک مرغه انسان وروزي او پرته له دې چې جنسیت ورته مطرح وي ټولنې ته سالم او فعال او خواخوږی انسان وړاندې کړي.

۳ - د ښځې دنده د کورنۍ د نورو غړیو په مقابل کې:

زموږ په چاپېریال او شاوخوا کې ډېرې داسې کورنۍ شته چې د یو ځای او په یوه کور کې ژوند کولو او یو د بل په سیوري کې

اوسېدلو ته اړ دي. دغه مجبوريت به يا د بېکسۍ او يوازېتوب له مخې وي او يا د مينې او خواخوږۍ په وجه او يا همداسې نورو لاملونو له مخې، ځکه اکثر ځوانان کله چې يې نور وروڼه او خويندې ودونه وکړي او په خپل سرنوشت پسې ځي مور او پلار چې د عمر د ډېروالي له کبله د خپلو عزيزانو هر ډول مرستو ته اړتيا لري همدغه وروستي يا کشري زوی ته پاتې کېږي او زوی مجبور او مکلف دی چې دغه مسووليت او فرض په ډېره حوصله مندی او زغم سره په ځای کړي.

په تېره هغه وخت چې زوی د واده تکل کوي او خپل ځانته د ژوند ملگرې ټاکي.

کله چې دغه کور ته ناوې راځي او مېړه د کور د چارو اختيارات په خپل لاس کې نيسي تر ټولو اساسي دنده يې داده چې د خپل مېړه سره د مشرانو په درناوي او خدمت کولو کې لويه ونډه واخلي. ځوان مېړه هم چې د زړه له کومې د خپلو والدينو سره مينه او خواخوږي لري او د هغوی له پاره هر ډول خدمت ته چمتو دي له خپلې مېرمنې څخه هم توقع لري چې د ده سره په دغه لاره کې مرسته وکړي او د کورنۍ د محتاجو مشرانو سره له درناوي ډک چلند او کره وړه ولري، تر څو دهغوی د فيض منو دعاگانو په رڼا کې خپل گډ ژوند په خير او برکت کې پر مخ بوزي.

همدا رنگه ځينې وخت د کور نوې ناوې دنده لري د خپل مېړه د هغې خور چې په خپل ورور يې تکيه کړې او بې له هغه بل هيڅوک نه لري ډېر عزت او درناوی وکړي.

ځکه دغه خور هم چې به غير له خپل وروره بل سيوري په سر نه لري د مجبوريت په اساس يې په دغه محيط کې ژوند غوره کړی وي او

دوی ته یې پناه راوړې ده، دلته د وربندارې انساني او وجداني مسوولیت او وجیبه ده چې د هغې په وړاندې له عاطفي او خواخوږۍ نه ډک چلند ولري او د غورې رویې په څنګ کې هغې ته د کور په چارو کې پوره ونډه ورکړي او ځینې کارونه دې ورتړ غاړې کړي، تر څو هغه د ورور په کور کې ځان یوازې او پردی احساس نه کړي. او که هغه اندرور مجرده وي، یعنی پېغله وي، نو بیا ښکاره خبره ده چې آخر نه آخر به په خپل سرنوشت پسې ځي، نو بهتره به دا وي چې وربندارې څخه ښه او خواږه خاطرات د ځانه سره د مېړه کور ته یوسي او د ژوند تر پایه پورې یو د بل سره دوستانه روابط ولري او راشه درشه یې تل مدام جاري او په هر وار لیدو یوله بل سره تود هر کلی وکړي.

لنډه دا چې د کور ښځه باید د خورا زغم او پراخې حوصلې خاونده وي د کورنۍ له هر غړي سره صمیمانه او د ښه نیت سلوک ولري، ځان تر نورو اوچت ونه ګڼي او د مېړه د کورنۍ درناوي ولري، د مېړه د خپلوانو که د میلمنو په صفت د دوی کور ته راځي او که ورسره په یوه کور کې اوسېږي قدر او عزت وکړي.

د کور د مېرمنې نیک سلوک د کورنۍ له غړیو او نورو خپلوانو سره ډېرې ښېګڼې لري، یو خو دا چې د کور محیط او فضا له خوښیو او مینې څخه ډکه او روابط ډېر تاوده او په زړه پورې وي. بله دا چې د کورنۍ ماشومان په جسمي او رواني لحاظ سالم او د تازه او ژوندۍ روحيې لرونکي روزل کېږي. او همدا رنگه ماشومان خوشبینه او له دښمنیو څخه لرې روزل کېږي او تل د انسان او انسانیت سره د زړه له کومې مینه لري او د نورو په وړاندې د درناوي احساس په کې وده کوي.

نو خدای (ج) دې وکړي چې هره افغانه مور او کورنۍ د خپلې ټولنې د خدمت له پاره ښه ماشومان او ښه ځوانان وروزي، ترڅو افغانه مور د تل په شان قهرمانه او با وقاره وي.

ب- د نارینه یعنې مېړه دندې:

۱- د ښځې په مقابل کې:

د اسلام سپېڅلی دین نارینه ته حکم کوي چې باید خپل محبت او مینه د خپلې ښځې په وړاندې ظاهره کړي، په ژبه هم خپله مینه بیان کړي او په عمل کې دې هم تثبیت کاندې، ترڅو د مېړه او ښځې تر منځ دوستي په ژوره توګه دوام ومومي.

مېړه ته ښایي چې د خپلې مېرمنې مشکلات او ستونزې چې د وېرځني ژوندانه په ترڅ کې ور سره مخامخ شوې، یا کېږي درک کاندې. مېړه ته نه ښایي چې په کور کې د هر ښه او بد کار په لیدو سره شدید عکس العمل وښيي او د مېرمنې په هر کار انتقاد وکړي. مېړه ته ښایي چې له خپلې مېرمنې سره د کور په ځینو چارو کې مرسته وکړي او د هغې د کارونو او زیارونو قدر او درناوی او د سلیقې ستاینه وکړي.

د دې له پاره چې ښځه د مېړه د مینې او لورینې په اړه باور او اعتماد ولري لازمه ده چې نارینه کله ناکله له خپل وس سره سم د ښځې له پاره سوغات او تحایف ولري، که څه هم دغه سوغات په لږو پیسو رانیول شوي وي، خو د ښځې په وړاندې ډېر ارزښت لري. نو په حدیث شریف کې راځي چې: "هغه سړی چې خپلې ښځې ته وایي چې ته راته ګرانه یې، د دغې خبرې تاثیر د تل له پاره د هغې په روح او روان کې پاتې کېږي" یعنې دا چې ښځه د دغې ښکېلې بڼې په اورېدو سره داسې خوشالېږي چې زړه یې کېږي وزر

وباسي. او د کور وظايف په ډېر شوق تر سره کوي او د ژوند مشکلات په ورين تندي قبلوي او د هغوی په وړاندې مبارزه کوي. همدا رنگه که د مېړه له خوا د هغې د پخلي ستاينه وشي، د خوند او لذت صفت يې وکړای شي هغه به نوره هم تشويق او په خپلو کارونو کې به د لابنه والي او اصلاحاتو کوښښ وکړي، چې دغه وضعه د کورنۍ د ټولو غړيو په گټه ده.

ځينې نارينه داسې فکر کوي چې خپلې مېرمنې د پيسو په ورکولو او د راز راز کاليو په راوړلو ته کولای شي چې هغه خوشاله او راضي وساتي او د محبت او مينې له اظهار څخه ډډه کوي. او خپله ژبه تل د دغو خوږو خبرو د ويلو څخه وساتي، خو داسې نارينه په خپل دغه ساړه عمل سره لويه اشتباه کوي. په دې نه پوهېږي چې يوه د مننې يا "تشکر" کلمه د يوې قيمتي جوړې جامو په تناسب د ښځې په روحيې باندې ښه تاثير ږدي.

د دې له پاره چې په کورني ژوند کې تعادل، توافق، او سازش حاکم وي د نارينه دنده ده چې خپل مشکلات له خپلې مېرمنې سره طرحه او د هغې په مشوره د حل لاره پيدا کړي.

له ښځې سره سلا مشوره په گټه ژوند کې خوشبيني او باور را منځ ته کوي.

نارينه ته بنيادي چې خپلې مېرمنې ته تل په درنه سترگه وگوري، مخصوصاً کله چې اولادونه او نور دوستان حضور لري. هغه په دې معنا چې ځنې سپړي همدا چې خپل او خپلوان وگوري د خپلې مېرمنې وجود ورته هېڅ شی، د هغې خبرو ته غوږ نه نيسي او آن دا چې هغې ته د خبرو کولو موقع هم نه ورکوي او خپلوانو ته داسې نيسي چې گنې د ده مېرمن په هېڅ نه پوهېږي او په کور کې د يوې

خدمتگاري حيثيت لري. چې د دغې ناوړې رويې په تعميل سره د
 ښځې شخصيت او کرامت ته د نورو په وړاندې سپکاوی کوي او
 ښځې دې ته مجبوروي چې نور به د مېړه د خپلوانو او دوستانو هر
 کلي په روڼ تندي نه کوي.

په هر صورت په يوې کورنۍ کې د ښځې او مېړه تر منځ متقابل
 احترام، يو د بل نظرياتو ته په درنه سترگه کتل او په کارونو کې
 مشوره کول اعتماد او باور را پيدا کوي چې زيات وخت دغه کمي
 د نارينه له خوا، کله چې هغه ډېر مغرور او ځان غوښتونکی وي په
 کورنۍ حلقه کې را زېږېږي. د نارينه مهمه دنده دا ده چې د خپلې
 مېرمنې حيثيت او وقار تل تر تله وساتي او داسې چلند ونه کړي
 چې د ښځې نازک زړه ورمات او هغه له مشترک ژوند څخه زړه تور
 کړي.

۲ - د نارينه دندې د اولادونو په مقابل کې:

نارينه چې د کورنۍ سرپرست او پلار دی بايد داسې يوه لاره
 غوره کړي چې اولادونه يې بې له کومې سرغړونې ورسره ومني.
 مور او پلار او د کورنۍ مشران بايد په خپله يوه سالمه نمونه د
 ماشومانو په وړاندې و اوسي او هغه مقررات او ضابطې رعايت
 کاندې چې له اولادونو نه توقع کېږي. کله داسې پېښېږي چې پلار
 په هغه گناه لاس پورې کوي چې په وار وار يې خپل ماشومان ترې
 منع کړي، پلار ته ښايي چې خپل اوامر او غوښتنې دې په بې شمېره
 توگه او په وار وار په اولادونو نه تحميلوي، ځکه په مکرر شکل
 وينا او پندونه خپل اثرات له لاسه ورکوي. لږ نصيحت هم چې په
 جدت او معقوليت سره وي اغېزمن ثابتېږي. که ماشومانو ته هره
 گړۍ نصيحتونه او گواښونه کېږي واضحه ده چې معکوسه نتيجه

ترې حاصلېږي، او ماشوم تر پخوا زيات سپين سترگي کوي او آن بيا وهل او ټکول هم ورباندې اثر نه کوي.

له بلې خوا يوه ډله ميندې او پلرونه دومره د خپلو ماشومانو څارنه او پالنه په ډېر ناز کوي چې ماشومان د دغه حالت په احساس سره فکر کوي چې مور او پلار د هغوی مريان دي نه کوم بل څوک.

پلار هغه مهم او موثر عنصر دی چې د خپلې کورنۍ اداره او نظام په هغه ټينګ دی، خو لارمه ده چې دغه مشر او واکدار د لومړي او با مسووليت شخص په توګه بايد په آزاده بڼه د عدالت او برابري له مخې د کورنۍ په غړيو حکومت وکړي. پلار ته نه بنيادي چې د تهديد او ناوړه سلوک څخه د خپل اولاد په وړاندې کار واخلي. د يو هوښيار او دردمن پلار تر ټولو لوړه دنده دا ده چې په ماشومانو کې نورو ته د احترام روحیه پياوړې کړي. د دې له پاره چې ماشومان له خپلو مشرانو څخه په هر څه کې تقليد کوي او د مور او پلار کړه وړه هغوی ته سرمشق او هغه کړنلاره تشکيلوي چې دوی د خپل ژوند په اوږد سفر کې په هغه باندې روانېږي.

ځينې وخت داسې پېښېږي چې د مور او پلار په خاصه توګه د پلار له خوا د اولادونو تر منځ توپير راځي، مثلاً زوی ته ډېر ارزښت ورکوي او لور ته لږ. چې دا وضعه هم خپله مثبتې او منفي اغېزه شيندي. يوه بله مهمه موضوع د اولاد په روزنه کې دا ده چې ځينې پلرونه خپل ماشومان د رشوت په اخيستلو روږدی کوي، مثلاً: د هر کار په بدل کې هغوی ته څه پيسې يا ځينې نور شيان لکه: چاکلېټ، ژاولې او داسې نور ورکوي، البته دغه عمل يوازې د پلار لخوا نه عملي کېږي بلکه مور هم په دغه برخه کې لږو ډېره ونډه لري، په هر حال دغه د بدې او شيريني ورکول کوچني ته په

راتلونکي ژوند کې ډېر زيان رسوي او د هغه په اخلاقو باندې ناوړه اغېزه ښيني.

هيله ده چې گرانې کورنۍ په ځانگړي توگه پلرونه د خپل اولاد په سالمه روزنه کې د زړه له کومې هلې ځلې وکړي او خپل ماشوم د وطن او وطنوالو خدمت ته چمتو کړي. هر څوک بايد داسې اولاد وروزي چې په ځان متکي وي او له مفت خوريو څخه کرکه ولري او همدا رنگه داسې يو شخصيت ترې جوړ کړي چې د خپلې کورنۍ او خپل هېواد له پاره همېشني وياړ او افتخار وي.

۳ - د نارينه دندې د کورنۍ د نورو غړيو په مقابل کې: په يوې کورنۍ کې معمولاً نور کسان هم ژوند کوي چې يا به د مجبوريته له مخې وي او يا هم د خپلولۍ د اړيکو په اساس، دغه کسان عبارت دي له مور، پلار، خور، ورور، يا عمه او خاله او داسې نور. د دغو غړيو د هريوه سترگې د کور نارينه ته اوږي او گوري چې هغه په کوم نظر ورته گوري تنډه يې تروه ده که خلاصه، چار چلند يې په خواخوږي او لورينې استوار دی او که مجبوريته له مخې. په هر حال مور او پلار هغه قدرمن شخصيتونه دي چې د اولاد د آرامۍ او هوساينې او نيکمرغۍ په خاطر يې ټول عمر زيار گاللي او قربانۍ يې ورکړي او دا ټول يې د هغې ورځې په تمه او هيلې سر ته رسولي تر څو د زېږېدو او افتادگۍ په وخت کې په اولاد تکيه وکړي. البته د مور او پلار حق او حقوق هر څوک پېژني او کوښښ کوي د هغوی احترام وکړي، مگر کله، کله داسې هم کېږي چې زوی واده کوي او په خپل گډ ژوند کې داسې ډوبېږي چې په غير له خپلې مېرمنې يې ټوله دنيا له ياده ووځي او داسې فکر کوي

چې په کور کې ټولو ته ډوډۍ او اوبه رسېږي نور به نوڅه سر پسې
گرځوم.

مگر په واقعیت کې دغه انگیر نه او عقیده سمه نه ده، ځکه
یوازې د نس مړول د انسانانو غوښتنه نه پوره کوي، بلکې په یوه
کور کې د کور د سرپرست او مشر څخه د کورنۍ د هر غړي
غوښتنې او هیلې بېل بېل رنگونه لري او په رواني لحاظ د هر
چا هیله دې ته ده چې باید له پامه ونه غورځول شي. مور او پلار
د کور د سرپرست یعنې له خپل زوی څخه دا هیله لري چې له
هغوی سره لکه پخوا منیه او محبت ولري او هغه په څرگند شکل
په هغوی ولوروي.

له خپلو امکاناتو سره سم د هغوی د آرامۍ او راحت په برخه کې
هڅه وکړي. د کور د ځینو موضوعاتو په اړه دې د پخوا په شان
مشورې ورسره وکړي. او خپله مېرمن دې په دې پوه کړي چې مور او
پلار د ډېرو حقدارو مشرانو په حیث هر وخت د درناوي او قدر وړ
دي د دې هم دغه دنده ده چې لکه خپل مور او پلار د هغوی خدمت
او عزت وساتي همدا رنگه خویندې او وروڼه هم چې تر ده کشران
دي او یا دا چې د ده تر سیوري لاندې ژوند کولو ته اړ شوي دي له
ده څخه د مینې، پوښتنې او پالنې توقع لري.

همدا رنگه کله کله هم نور خپلوان، لکه: عمه، خاله، تره او ماما
او داسې نور د بیکسۍ او بیوسۍ په وجه د دغه خپلوان کره په
اوسېدو یا ژوند کولو مجبور شوي او له ده څخه د خواخوږۍ او
پالنې تمه لري.

نو په دې حالت کې دغه نارینه ته ښایي چې د پخوانیو مناسباتو
او روابطو پر بناء باید خپلو اړیکو ته تغیر ورته کړي او د امکان په

صورت کې کېدای شي چې تر پخوا زیات په دغه برخه کې تشدید
میل وکړي، ځکه په دغه مرحله کې چې نارینه واده کړی او وروسته
یې د مسوولیت د زیاتېدو له امله روابط د نورو غړیو سره لږ شوي،
نو هغوی بیا سمدلاسه دغو تغییراتو لامل د هغه ښځه گڼلې، پدې
معنې چې ګواکې مېرمن د دوی په نسبت ښه نیت نه لري، نو ځکه
خپل مېړه ته اجازه نه ورکوي چې خپل پخوانی روش تعقیب کاندې
نو دغو اشخاصو ته لازمه ده چې د کورنۍ د هر غړي حقوق وپېژني
او له هغه سره سم عمل وکړي تر، خو د کورنۍ د اوسېدونکیو تر
منځ تاو تریخوالی پېښ نه شي او یو د بل په نسبت بدبینه او گيله
من نه وي. او کوم سوء تفاهم رامنځته نه شي.

کله چې یو ځوان واده کوي د خپلې مېرمنې څخه دا تمه لري
چې د هغه د کورنۍ درناوی او قدر دې وکړي، ځکه چې د هغه د
کورنۍ خوشاله ساتل په حقیقت کې د هغه د خوشاله ساتلو
ضمانت کوي او که داسې ونه شي نو گزازه سخته ده او ښایي دغه
گډ ژوند له ځینو مشکلاتو سره مخامخ شي. مګر بیا کله چې د
مېرمنې خپلوان له دوی کره راشي نو محترم زوم خپل توقعات
هیروي او د مېرمنې له پلارگنۍ سره ډېره سره وضعه کوي او هغوی
ته داسې جوتوي چې دوی خورا وړوکی خلک او د دوی زوم ډېر لوړ
شخصیت او د لوړې او شتمنې کورنۍ زوی دی.

په داسې حال کې چې د کورنۍ د نارینه د مشر وظیفه ده چې په
کور کې د کورنۍ د غړیو ترمنځ عادلانه چال چلند ولري او د ټولو
او فرد فرد حقوقو ته په درنه سترگه وگوري. او هغه ځان تېرېدنه او
اخلاص چې له خپلې مېرمنې څخه د خپل فامیل په وړاندې غواړي
او تمه ترې لري، هغې ته هم حق ورکړي چې له ده څخه هم بالمقابل

همدا رنگه تقاضاوې ولري، تر څو مساوات او برابري په کور کې حکم وچلوي او يو د بل نه د لوړ والي احساس ونه کړي.

دا ټول په هغه صورت کې تر لاسه کېږي چې گډ ژوند د يوه سازش او مصلحت پر بناء پيل شوی وي او د لوړ والي او برترۍ غوښتنې احساس د تعقل او منطق په رڼا کې مغلوب شوی وي.

ج- د اولادونو او نورو غړو د نندې په کورنۍ کې:

۱- د کور د مېرمنې يعنې مور په وړاندې:

بنځه، يعنې مور هغه موجود دی چې پيغمبران او د نړۍ پادشاهانو د هغې د مقام درناوی کړی او د هغې قدمونو ته يې سر تیت کړی دی.

په دې کې شک نشته چې په يوې کورنۍ کې پلار د يوې ستنې يا د اصلي محور حيثيت لري، مگر مور لکه ساه د ماشوم يا اولاد په جسم کې چلېږي او لکه وينه يې بدن تود ساتي. د مور او اولاد ترمنځ هغه عاطفي اړيکې دي چې د شيدو د رودلو په دوران کې د مور او ماشوم تر منځه ټينگې شوي او د نړۍ هېڅ ځواک نشي کولای چې دغه اړيکې په کلي توگه وشلوي.

اولاد تر هغوی چې کوچنی او نا توانه وي په مور تکیه کوي او هر عمل د مور په مرسته سر ته رسوي. ماشوم د پيدايښت له ورځې بيا تر ځوانۍ پورې د مور مرستې ته اړتيا لري او مور هم تر څو توان او وس لري د اولاد د غښتلتيا او تکامل په منظور هڅه او هاند کوي. کله چې اولاد يا اولادونه په ثمر ورسېږي او له هره پلوه په خپل ځان ډاډه او باور من شي، مور د خوشالۍ او کاميابۍ احساس کوي او فکر کوي چې يو دروند بار يې له اوږو څخه لرې شوی او منزل ته رسېدلی دی.

دلته دی چې د اولاد د فداکاری او سر ښندنې وخت رارسېدلی او باید چې د مور له پاره همسا دنده تر سره کړي. ځکه مور خپله ځواني، سلامت او قوت د هغه په پښو کې خاورې کړی. او دا وخت هغه د یو نا توانه ماشوم حیثیت لري چې اولاد یې باید ښکته پورته کړي او د زړه له کومې یې خدمت وکړي. ځکه د مور او پلار خدمت او اطاعت په اولاد فرض دی. کله چې مور او پلار غواړي د زوی او لور د کوژدې په اړه تصمیم ونیسي اولادو ته نه ښایي چې د هغوی له تصمیم سره جدي مخالفت وکړي، ځکه مور او پلار او د کورنۍ نور مشران د ژوند په هره برخه کې تجربه لري او د کورنۍ د ځوانانو خواخوږی او د زړه له کومې د هغوی نیک مرغۍ غواړي. که چېرې د کورنۍ ځوان غړي د خپلې راتلونکې له پاره کوم ځانگړی انتخاب لري کولای شي په معقوله لار هغه دلایل خپلو مشرانو ته وړاندې کړي او له هغوی څخه په ډېره عاجزۍ خپل هدف ته د رسېدو له پاره مرسته وغواړي.

د کور مشر اولاد باید د ښه خوی او نیک کردار خاوند وي، ښایي دغه اولاد هلک وي یا نجلی، هر څوک چې وي باید د کورنۍ په نورو ماشومانو او ځوانانو لطف له مهرباني او خواخوږي ولري او په خپل ښه خصلت او مکمل شخصیت سره د هغوی له پاره د ژوند موثر سر مشق وگرځي.

مشر اولاد باید په کورنۍ کې د کوچنیانو له پاره د ښوونکي حیثیت غوره کړي او له هغوی سره په لیک او لوست او نورو چارو کې په منظمه توګه مرسته وکړي او ورته د وخت او ژوند څخه د موثرې استفادې لاره او لودن وښيي.

اولادونو ته ښايي چې د کور په چارو کې له مور پلار سره مرسته وکړي. که په ښوونځي کې وي يا پوهنځي کې يا په کومه اداره کې دنده لري. دوی هر يو د يوه منظم پروگرام له مخې کولای شي چې په کور کې هم ځينې وظيفې تر سره کړي.

اولادونو ته نه ښايي چې د کورنۍ د مشرانو نافرمانی وکړي، په تېره د مور. ځکه د مور حق په اولاد ډېر دی او څرنگه چې مور اولاد سره ډېرې ناخوالې گالي نو په هماغه اندازه توقع لري چې اولاد د هغې قدر وکړي او په درد يې وخوري.

ځينې داسې اولادونه هم شته چې د کورنۍ له پاره سرخوېښ او مصيبت وي او مور کله چې گوري اولاد د هغې په مقابل کې بې پروا او بې تفاوته دی او د هغې د ټول عمر زحمتونه په نظر کې نه نيسي او داسې فکر کوي چې گنې همداسې بې تکليفه او بې زحمته نړۍ ته راغلې او په عادي شکل د ځوانۍ پړاو ته رسېدلې، نو په خپل خاورې شوی عبث عمر پښېماني کوي او حسرت خوري. دا ځکه چې اولاد په يوه اميد لويوي او غواړي چې په افتادگۍ کې د هغې لاس نيوی وکړي.

ميندې او پلرونه تل هيله لري چې اولاد يې د هغې اود ټولې کورنۍ سر لور و ساتي او په داسې صفاتو متصف وي چې ټوله کورنۍ ور باندې ووياري.

هيله ده چې ټولې افغاني رېږدلي او فداکارې ميندې خپل اولاد د ښه خوی او خصلت او لوړ شخصيت په خوږ و مړې شي او تل سر لورې او مفتخرې وي.

۲ - د پلار يا د کور د مشر په وړاندې:

په هر حالت کې د پلار خدمت او اطاعت په اولاد باندې فرض دی. پلار تل د اولاد د ښې راتلونکې په خاطر هڅه او هاند کوي او د فزيکي کارونو په کولو لاس پورې کوي، ترڅو د خپلې کورنۍ د هوساينې او معيشت وسايل تر لاسه کړي.

نو کله چې پلار د خپل اولاد له پاره دومره قربانۍ ورکوي او يوه شپږه آرامي يې په ځان حرامه گڼلې، ترڅو يې بچۍ په سوله ايزه او آرامه فضا کې ژوند وکړي، ښه وڅوري، او ښه واغوندي او هم په کور او بهر يعنې په ښوونځي او پوهنځي کې له نورو څخه وروسته پاتې نه شي او په آرام فکر خپلو زده کړو ته دوام ورکړي، نو هغه هم دا تمه لري چې اولاد يې د ناتوانۍ په وخت کې لاس نيوی وکړي او يوازې يې پرې نږدي.

کله چې بچۍ کوچنۍ وي واضحه ده پلار مجبور دی چې د کور سودا او ضروريات له بازاره څخه راوړي، يا د خپلو خپلوانو او دوستانو د روغ او رنځور پوښتنې ته ورشي او داسې نور...

همدا چې ماشومان را لوی شي پلار د زړه له کومې د ځان په نسبت د هغوی د خوا خوږۍ او همکاريو تمه لري. ځکه پلار د خپل ژوندانه ډېرې قيمتي او نه راگرځېدونکې شېبې د خپل اولاد د راتلونکې نیکمرغۍ په منظور قربان کړي.

اوس چې دوی لوی شوي او په خپلو پښو درېدلي او په خپل مټ متکي شوي بايد دې ته متوجه و اوسي چې پلار نور هغه لومړنی قوت او ځواک نه لري چې د پخوا په شان تلاش وکړي او د خپلې هوساينې او سوکالۍ په خاطر کار وکړای شي.

نو گرانو اولادونو ته ښايي چې په خپل کور کې د مسووليت احساس ولري او له ځانونو څخه د خپل د ژوندانه د توقف نه کولو او لابښه پرمختګ له پاره کار او فعاليت ترسره کړي. د دوی دنده ده چې د پلار او مور د آرامۍ وسايل برابر کړي پرې نږدې چې دغه خیر غوښتونکي عناصر په تېر آخر کې خوار او ذليل شي.

گران او نازولي ځوانان يا د کورنۍ اولادونه په هر عمر کې چې دي بايد دې ټکي ته خپل پام ونيسي چې د هرې مسئلې د حل لاره دې د پلار په مشورې پيدا کړي. د مشرانو سره مشوره د ځوانانو په مخ د کاميابۍ دروازې پرانيزي. ځوانان دې داسې فکر نه کوي چې مشران د خپل عمر د زياتوالي په وجه په څه نپوهېږي، نه گرانو ځوانانو ستاسې پلار او ستاسې مشران هغه افراد دي چې يې تاسې دغه درجې ته رسولي ياست. او هغوی ژوند له هره اړخه تجربه کړی. هغوی د هغه څه ريښه گوري چې تاسې يې مخ او ظاهر گورئ. دا په تاسې ټولو فرض دی چې د خپل پلار او نورو مشرانو درناوی وکړئ. او هېڅکله هم د دغه احترام او درناوي نه ستومانه نه شئ.

ستاسې دنده ده چې د خپل پلار جسمي او رواني حالت تل په پام کې ولرئ. او هېڅکله د خپل پلار او مور په وړاندې په لوړ آواز خبرې مه کوئ او پرچونه مه پرې وهئ، ځکه هغوی تاسې ډېر نازولي ياست او تر اوسه مو هم نازوي او درنه جارېږي.

د - په خپل منځ کې يو د بل په وړاندې:

کورنۍ د يو شمېر هغو انسانانو مجموعه ده چې يو پر بل باندې خورا گران دي او په خپلو کې د زړه له کومې مينه او نږدې اړيکې لري.

کورنۍ خو په لومړي سر کې د دوو انسانانو له خوا چې يو له بل سره د گډ ژوند تړون کوي رامنځ ته کېږي. بيا وروسته د يو شمېر ماشومانو په زېږېدو چې د کلونو په ترڅ کې تر سره کېږي، دغه کورنۍ د تکامل خوا ته ځي او يوه کوچنۍ ټولنه ترې جوړېږي.

تر هغې چې مور او پلار ځوانان وي او د تحرك او کار او منډو رامنډو وس لري ماشومان لکه گلان د کور ښکلی ماحول ته رنگيني او تازگي وربښي، مور او پلار لکه دوه تکړه باغوانان د هغوی په روزنه پالنه او سالمې ودې کې له خپل ټول ځواک، فکر او اندېښنو څخه استفاده کوي. کله چې ماشومان د ځوانۍ پړاو ته گام ږدي نو بيا دغه دوه خوا خوږې باغوانان د باغ دېواله ته تکیه کوي او په ښې کې خپلو هغو نيا لگيو ته په مينه مينه گوري چې د دوی په لاس روزل شوي، خړوب شوي او په ثمر رسېدلي دي.

مور او پلار تل دا هيله لري چې کورنۍ نظام يې د اتفاق، اتحاد، صداقت، خوا خوږې، مينې او عدالت پر بنسټ ولاړ وي. چې دا هيله تر ډېره د دوی د اولادونو (لور او زوی) په کړو وړو پورې تړلې او د هغوی مسووليت دی چې د مور او پلار اهداف او غوښتنې په خورا امانت داری سره پوره کړي.

مشر اولاد وظيفه لري چې له مور او پلار سره د مرستې په منظور د کور په مهمو مسایلو کې مثبت دخالت او له پلاره سره د حل په لاره کې کافي مرسته وکړي. مثلاً: پلار بزگر دی او په ځمکو

کې کار کوي او خپلې کورنۍ ته نفقه برابروي. يا د بل چا ځمکه يې په اجاره نيولې، يا دا چې له چا څخه پوروړی دی، يا غواړي خپل کور ترميم يا له سره آباد کړي او داسې نور، مگر دغه پلار هغه پخوانی زور او قدرت په خپلو مټو کې نه لري، يا د فکر او ذهن په لحاظ څه مشکل ورته پېښ شوی، يا ناروغه دی خپل روزگار ته نشي رسېدلی، نو دا په اولادونو په تېره بيا په مشر زوی پورې اړه لري چې د پلار په ځای يا له پلار سره د مرستې په منظور د کورني ژوند ډگر ته راوځي او د يوه سوکاله ژوند د جوړونې او ساتنې په خاطر مبارزه او هڅه پيل کړي.

همدا رنگه په کورنۍ کې اولادونه هر يو ځانته فرايض او وجايب لري چې بايد درک يې کړي او په ورين تندي د هغوی سره برخورد ولري.

د کورنۍ ځوانان او ماشومان بايد د يو سوله ييز ژوندانه په مفهوم او ارزښت پوه شي او پخپلو کې سره له مينې، محبت، لورينې او درناوي ډک روابط ولري. ټول يو له بل سره د همکارۍ روحیه ولري. مشر ته ښايي چې په کوچنيانو لطف او شفقت ولري او کشران هم پدې مکلف دي چې د مشرانو اطاعت او درناوی وکړي.

په ځينو کورنيو کې د کورنۍ د ماشومانو او ځوانانو تر منځ ګرده ورځ اخ و ډب شور او ځېړ وي، يو پر بل حملې کوي، غېږې نيول او يو په بل باندې ګوزار کول د دوی ورځنۍ مشغولتيا وي.

همدا رنگه ښکېنځلې او بدوړد ويل او شکايتونه هم پدې ماجراگانو کې شامل دي چې يوې باکلتورې کورنۍ ته دغه راز حالت اصلاً سم او د منلو وړ نه دی.

په هغې کورنۍ کې چې مشر مشر توب ونه شي کولای او کشر خود سره او ماجرا جوۍ وي، او داسې يو حالت جاري وي چې د اولادونو وخت په ناوړو او نا سالمو حرکتونو تېرېږي او کوم منظم او مفيد پروگرام د خپلو ورځنيو فعاليتونو او مصروفيتونو له پاره نه لري، نو واضحه خبره ده چې مور او پلار خپل رسالت د ځان او ټولنې په وړاندې په مثبت شکل نه دی تر سره کړی، او هلې ځلې يې د ماشومانو په روزلو او پاللو کې په اوبو لاهو شوي او د کومې مثبتې نتيجې تمه ترې نشي کېدای.

په هر صورت لازمه دا ده چې د کورنيو د غړيو تر منځ بايد د همکارۍ او درناوي روحيه پياوړې وي او اولاد د مور او پلار په نسبت چې هغوی د دوی د روزلو، پاللو او ستروولو په لاره کې څومره قربانۍ ورکړي او څومره ستونزې يې ګاللې درک او احساس ولري او پدې هڅه کې وي چې څرنگه کولای شي چې د مور او پلار هغه حقونه چې په دوی يې لري ور اداء کاندې.

مور او پلار تل هيله لري چې د اولاد د نېکې او انساني رويې په موجب په خپل چاپېريال او ټولنه کې سر لوړی او مفتخر ژوند وکړي او د صالح او نیک خصلته مسلمان اولاد په لرلو سره د خلکو په خوا کې خوشاله او له افتخاره ډک عمر تېر کړي. له نېکه مرغه هغه کورنۍ چې داسې هيله او ارمان لري، هرو مرو د دغه مرام د لاس ته راوړلو په لاره کې مثبت ګامونه او چټکي او د اولاد په سالمه روزنه کې د پوهانو له تجربو څخه استفاده کوي، لکه څرنگه چې زموږ په ټولنه کې يې بېلګې بې شمېره دي.

دریم خپرکی:

د کورنۍ چاپېریال

لومړۍ- په فکري لحاظ:

۱ - د عمل او نظر د یووالي له پاره هڅه:

په یوه متعادل کورنۍ کې چې هر څوک د خپل استعداد او امکاناتو په تناسب ځینې وظایف او مکلفیتونه لري د هغه په اساس د کور د چارو او ادارې په سر ته رسولو او پر مخ بیولو کې شریک گڼل کېږي. د کورنۍ پر غړو باندې د وظایفو په ویشلو هر څوک پوهېږي، د مثال په توګه، ماشومان پوهېږي چې په کور کې د پلار مسوولیت کوم دی؟

موږ باید کومې کومې دندې تر سره کړي، مشر ورور او خور په کور کې کوم رول لري؟

د دغو مسوولیتونو او دندو ویشل د ماشومانو په ذهني وده او دا چې هغوی هم د کور د چارو په تر سره کولو کې مسوولیت لري او باید چې لکه د نورو په شان ځنې کارونه په غاړه واخلي یو اغېزمن اصل دی. کله چې دوی ته دا احساس پیدا شي چې موږ هم د کورنۍ د غړیو په توګه یو لږ مسوولیتونه لرو او باید په خپل وخت یې د نورو په خبر تر سره کړو، نو دغه عمل او احساس د هغوی استعدادونو ته وده ورکوي او هم یې په ذهني قوت باندې مثبتې اغېزې ښیږدي. د کور د چارو دغه ویش د دې

موجب گرځي چې کورني محيط د يوه سنجول شوي محيط په توگه چې په هغې کې اصول، قوانين او يکرنگي موجوده ده او هر غړي ته د درناوي او احترام په سترگه کتل کېږي د افرادو په وړاندې خپله مينه ناکه غېږه پرانيستې ده.

کله چې د کورنۍ مشران د کور د ځينو مسايلو د حل په لاره کې خپل سوچونه او فکرونه يو کوي او معقوله نتيجه ترې اخلي نو معلومه ده چې د دغه مشر عمل اغېزې د کورنۍ په لويو او وړو خپل اثرات لري.

د مېړه او ښځې د نظر يو والی چې په منطقي طريقه کارول شوې وي د کورنۍ د نورو غړيو په وړاندې يو سرمشق دی. په کومه کورنۍ کې چې د نظر يو والی وجود ولري هرو مرو به د نيکمرغۍ ښکلي کوتره هلته په البتو وي.

د کورنۍ غړي که د ژوند په چارو کې يو د بل له تجربو څخه استفاده وکړي او د کورنۍ ژوند ټول پرابلمونه يو د بل په مشورو او نظرياتو حل کاندې واضحه ده چې کومه گيله او پلمه د چا په وړاندې نه پاتې کېږي او تل به يو د بل سره همکاري کوي او تل به يو له بل څخه رضایت لري او هيڅوک به د بل په کارونو نيوکه او انتقاد نه کوي.

په ضمن کې په چارو کې د نظر يو والی د چارو په ښه پرمختگ کې څرگندې اغېزې لري.

د کورنۍ په حلقه کې تل تر تله همدا مور او پلار او خوتنه اولادونه نه وي، بلکې د وخت په تېرېدو سره دغه کړۍ پراخېږي او د نېور تر عنوان لاندې يو بشر هم دې کور ته راتلونکې ده. دا يوه جوتنه خبره ده چې زموږ له دود او دستور سره سم وروسته تر

خوابنې نرېور د هغې ځای نیسي او د کور ټول بڼه او بد په هغې پورې اړه پیدا کوي.

نو هوښیاره او با تدبیره خوابنې او خسر په همغه لومړي سر کې، یعنې کله چې ناوې د دوی کور ته راځي، دا خبره په پام کې نیسي او له نرېور سره هغه چال چلند پیل کوي لکه د خپلې لور سره یې چې لري. که څه هم چې په لور باندې پلار او مور خپل ټول احکام عملي کولای شي او لور په ورین تندي د مور او پلار او امر اجراء کوي او هېڅکله د هغوی له خدمت څخه د ستومانۍ احساس نه کوي، دلیل یې هم دا دی چې مور او پلار د کار په څنگ کې په لور باندې نا پایه لورینې هم لري، له بلې خوا لور ته په خورا مینه او نوازش د کار فرمایشونه ورکوي او کله هم په فوق العاده سوغاتونو او تحایفو هغه خوشاله کوي. نو همدا وجه ده چې لور یا په مجموع کې ټول اولادونه د مور او پلار اطاعت کوي او په نه ستړي کېدونکې روحیه د هغوی هر ډول او امر پر ځای کوي.

په دې اساس ویلی شو هغه نجلۍ چې له یوه پردي کور څخه د نرېور په نامه بلې کورنۍ ته راځي او غواړي چې خپل ټول عمر، یعنې پاتې ژوند په دغه نا آشنا کورنۍ کې سر ته ورسوي هم کېدای شي چې د دغې کورنۍ د لور بڼه غوره کړي مگر، په دې شرط چې د کورنۍ مشران په خاصه توګه د کورنۍ مور خپله مهربانه او توده غېږه د هغې ته خلاصه کړي او هغې ته داسې مېنه ورکړي لکه خپلې لور ته یې چې ورکوي.

په پای کې باید زیاته کړم په کورنۍ کې د عمل او نظر یووالی هغه وخت رامنځ ته کېدای شي چې د کورنۍ د مور او پلار ګډ

ژوند د ژور اعتماد او متقابل احترام او همکاريو پر بنسټ ولاړ وي. او هم يې د اولادونو په روزنه او پالنه کې فرهنگي، ټولنيز، اخلاقي، عاطفي او رواني سلامت او جوړښت په نظر کې نيولی، خپل تعهدات يې د کورنۍ، ټولنې او هېواد په وړاندې تر هر څه مقدم ګڼلي وي، هغوی ته يې د ژوند په ټولو برخو کې د مسووليت احساس ورکړی وي او د اتفاق او اتحاد په ارزښتناک خصلت يې معتقد کړی وي.

۲ - راز ساتنه:

په کورنۍ کې ښځه او مېړه هغه شخصيتونه دي چې يو ګډ کورنۍ ژوند يې په خورا باور او بې شمېره هيلو او ارمانونو تشکيل کړی، نو په دې اساس يو د بل په سود او زيان کې شريک دي. ښځې ته د ځمکې د کرې پر مخ تر مېړه بل څوک نږدې نه دی، او مېړه ته هم د خپلې مېرمنې په اندازه څوک نږدې او محترم نه ګڼل کېږي.

نو په دې توګه ښځې او مېړه ته ښايي چې يو د بل او هم د خپلې کورنۍ د اسرارو او رازونو په کلکه ساتنه وکړي. همدا رنگه يو د بل عيب او نواقص، که چېرې موجود وي، پټ وساتي او دريم کس ته دې نه وايي، حتی د مرګ تر ورځې، ځکه دوی دواړه يو بل ته تر نورو ډېر نږدې دي، يو د بل خير غوښتونکي دي. دوی بې له شکه يو په بل تر بل هر چا خواخوږي او مهربانه دي.

څرنگه چې دوی يو بل ته خورا نږدې او د کورنۍ په خير او شر کې سره شريک دي نو لازمه ده چې يو د بل راز او اسرار هم په خورا امانت دارۍ په خپله سينه کې وساتي. زموږ پيغمبر حضرت

محمد صلی الله علیه وسلم فرمایلي: تر نورو ډېره نېکه مېرمن هغه ده چې د خپل مېړه امانتونه کله چې هغه حاضر نه دی وساتي. د مېړه امانتونه څخه یو هم د هغه آبرو او عزت دی چې د کور د مال یا د مال څخه هم دروند او مهم دی، حفظ کاندې، او ډېره باسیرته او درنه بنځه هغه ده چې د مېړه په غیاب کې د هغه عیب چاته ونه وایي او د خپل مېړه سپکاوی هېڅکله نورو ته ونه کړي.

همدا رنگه مور او پلار ته لارمه ده چې خپل ماشومان هم د کورنۍ او نورو دوستانو د راز په ساتلو کې عادت کړي. هغوی ته دې د راز ساتلو ښېگنې په ګوته کړي. مثالونه دې ورته ووايي او د راز د نه پټولو عیبونه دې ورته تشریح کاندې او له بلې خوا که دوی په خپله دغه اصل رعایت کړي، نو دا د کورنۍ د نورو غړیو له پاره ښه سر مشق کېدای شي.

ځینې خويندې عادت لري چې په هر مجلس او د دوستانو په کورونو کې له خپل روزگار څخه گيلې او شکایت کوي او د کورني اقتصاد له کمزورتیا څخه سر ټکونه کوي، چې دغه عمل هم د کورنۍ وقار او حیثیت ته صدمه رسوي، او کله چې مېړه د ښځې له دغې سر ټکونې او شکایت څخه خبر شي سخت خپه کېږي او د دوستانو په وړاندې د کمۍ او حقارت احساس کوي.

هغه مېرمن چې تل له خپل ژوند څخه شاګي او د مفلسۍ اظهار کوي زما په فکر چې په ځان ظلم کوي او خپل مقدار د نورو په وړاندې کموي. ځکه ښايي داسې څوک به نه وي چې د هغې درد دوا کړي او پیسې ورته ورکړي، یوازې دومره کېږي چې د دوستانو رحم او زړه سوی را پاروي او ټول د ترحم په نظر ورته ګوري چې دا وضعه که څه هم چې ظاهراً د اهمیت وړ نه ده، خو د

سړي په روح باندې د تېرې چرې په څېر لگېږي. نو بهتره به دا وي چې د کور او کورني ژوند ټول رازونه له ځانه سره وساتو او که پخپله يې چاره کولای شو يوه معقوله لار ورته ولټوو، ترڅو مو مشکل حل شي.

۳ - امانت داري:

امانت داري هم د راز ساتنې په څېر د انسانانو له ډېرو لوړو خصوصياتو څخه شمېرل کېږي.

په هغې کورنۍ کې چې د امانت دارۍ روحیه موجوده وي هرو مرو به د خیانتونو مخنیوی، په شعوري ډول کېږي.

تر هر چا د مخه په یوې کورنۍ کې ښځې او مېړه ته ضروري ده چې په متقابل شکل د امانت دارۍ او صداقت روښانه لاره غوره کړي. په هغې کورنۍ کې چې امانت او صداقت د یو له اعتماد ډک ژوند اساس او محور ګرځېدلی وي، په یقین سره چې د هغې کورنۍ د ښکمرغه پایښت ستنې همېشه ټینګې او استواره وي.

هغه کورني ژوند چې تګلاره یې په رښتینوالۍ، صداقت او امانت دارۍ پیل شوې وي هغه به هرو مرو یوه سالمه کورنۍ وي. او د هغې اولادونه به د برياليو انسانانو په عنوان راتلونکي ټولنې ته ور داخلېږي.

امانت یوازې هغه مفهوم نه دی چې څوک دې د چا پیسې نه غلا کوي او یا د چا مال او شتو ته سترګې نه نیسي، یا دا چې کوم چا خپل مال ورته د ساتلو له پاره ایښی وي خو هغه ترې نه وي خوړلی او نه وي منکر شوی.

امانت داري ځانته ډولونه او خصوصیات لري، د مثال په توګه:

امانت داري د بنځې او مېړه تر منځه د ژوند يو ډېر مهم اصل دی. په دې معنا چې بنځه او مېړه د گډ ژوند له لومړيو شېبو څخه د يو لړ اخلاقي تړونونو او تعهداتو سره مخامخ کېږي چې د هغو په منلو او عملي کولو د ژوند تر پايه پورې ځان مکلف بولي. نارینه هم مجبور دی چې په ټولنه کې و اوسېږي، دفتر ته ولاړ شي يا دوکان او کوم بل کار ته.

د ورځې په اوږدو کې د راز راز خلکو سره سرو کار لري. په دفتر کې بنځينه همکارانې لري او په دوکان کې بنځينه خريداران. مگر خبره دلته ده چې په دغو ډگرونو کې خپل معاشرت له نورو سره تر کومه حده پراخوي. آیا دغه نارینه چې د يوې مېرمنې مېړه دی د نورو نجونو او مېرمنو سره تر هغو حدودو چې اخلاق او وجدان يې غوښتنه کوي او روا بولي روابط او راکړه ورکړه لري، که له دفتري قوانینو څخه پښه وړاندې او د خپلې سرگرمۍ او تفنن په منظور ځان نورو ته نږدې کوي او د يوه ډېر خوشخويه سړي په بڼه کې د نورو د جلبولو هڅې کوي؟

نو موږ ويلاى شو چې داسې يو مېړه چې د خپلې خوشالۍ له پاره خپل ټول تعهدات هېروي او په خپل هوډ ولاړ ندې، نو واضحه ده چې خیانت کوي.

همدا رنگه بنځه هم د ژوند په هره برخه کې، يعنې هر گام او حرکت چې کوي او نورو سره معاشرت لري او د خپلو همکارانو يا گاونډيانو يا لرې خپلوانو، بايد چې همېشه خپل مېړه په نظر کې ولري او خپل کړه وړه دې له ځانه سره ارزيايي کړي چې آیا د دې روابط او ناسته ولاړه د نورو سره د هغې مېړه ته د زغملو وړ ده يا نه؟

ښځې ته ښايي چې خپل حيثيت او وقار تل په نظر کې ولري، بايد هغه لاره غوره کړي چې په هغه کې کوم داسې ټکي نه وي چې د خيانت ټاپه پرې ولگول شي.

بله دا چې په کورنۍ کې ماشوم يو امانت گڼل کېږي، دغه امانت د خدای او ټولنې مال دی. کورنۍ ته ښايي چې د دغه امانت په سمبالولو او روزلو کې هڅه او هاند وکړي او دغه راز د دې امانت د صحت او سلامت په ساتلو او څارلو کې له هېڅ راز سر ښېندنې څخه ځان و نه ژغوري.

۴ - صداقت او رښتينوالی:

غلطي او تېر ايستنه د انسان لوی عيب گڼل کېږي او يو کرکجن ناوړه عمل دی. يو انسان تر څو دروغجن نه وي، غلطي نه کوي. يعنې دا چې د چا د غولولو په فکر کې نه وي. په اسلامي شرعيت کې چل او فريب لويه گناه ده او هم دغه عمل يو حرام عمل گڼل شوی.

چل ول او دروغ د انسان په ټيټ والي او اخلاقي کمزوری باندې دلالت کوي، دغه دروغ او تېر ايستنه که د مېړه او مېرمنې تر منځ موجوده وي، د دوی د هر يوه، يعنې هغه چا چې په دغه کار لاس پورې کړی يا يې کوي، د هغه په حماقت او فريب کاريو دلالت کوي. ځکه ښځه او مېړه يو د بل په گټه او تاوان کې شريک دي. که مېړه د چل ول له مخې خپلې مېرمنې ته تاوان ورسوي د هغه زيان نيمايي برخه په خپله مېړه ته متوجه ده. سر بېره پر دې چل او فريب تر هغه وخته د عامل په گټه چلېږي چې مقابل لوری پرې خبر نه وي او په هر څه باور کوي. مگر کله چې يوه ورځ د مقابل لوری په خيانت، مکر او فريب پوه شي، نو هڅه کوي چې

د زیان لور په ځان وتړي او بند یې کړي. سربېره پر دې د غچ اخیستلو فکر هم ورته پیدا کېږي. که هغه د غچ اخیستو تصمیم هم ونه نیسي، یوه د بې اعتمادۍ فضا خو به خامخا د دوی تر منځه خورېږي او ګډ ژوند خپل رېښتیني خوند او لذت له لاسه ورکوي.

نوبته به دا وي چې په ګډ ژوند کې صداقت او رېښتینوالي د زړه له کومې برقراره وي. که داسې نه وي او له یوې خوا چل ول وي او بله خوا د صداقت او امانت لېوال وي، واضحه ده چې دغسې ګډ ژوند، یعنې کورنۍ ژوند به تل له شخړو، ناخوالو او بې اعتمادیو سره مل وي چې نتیجه به یې ډېره بده او ناکامي به یې په برخه شي.

ناوېلې دې نه وي پاتې چې په کورنۍ کې دغه منفي چلند بنیادي تخریب او اخلاقي نیمګړتیا را منځ ته کوي. معنا دا چې د کورنۍ ماشومان هم په دغه رېښتیا او دروغ کې روزل کېږي چې خامخا دغه حالت په هغوی باندې ناوړه اغېزې ښیندي.

لکه څنګه چې لویانو ویلي: د سمې لارې نه څوک نه وړک کېږي موږ او تاسې هم چې ځانته کورنۍ لرو او د نسلونو د روزلو دنده په غاړه لرو او همدا رنگه د خدای "ج" او ټولنې په وړاندې مسوولیت او تعهدات لرو په دې پوهېږو چې دروغ او چل ول د انسان وقار ته زیان رسوي، هېڅ شریف او با عزته انسان خپل دغه ارزښتونه په اسانه له لاسه نه ورکوي. او که خدای مه کړه څوک داسې وي چې د خپلې کورنۍ، دوستانو او خپلوانو سره دوکه وکړي، نو څرګنده خبره ده چې خپل کرامت او شخصیت ته سخت زیان رسوي.

۵ - د مسووليت احساس:

د کورنۍ ماحول او چاپېريال د کورنۍ د غړيو د ژوند گډ چاپېريال دی، هر غړی که مشر دی که کشر په دغه گډ کور کې ځانگړی مسووليت لري.

مېرمن که څه هم چې د کور په تنظيم او د چارو په ترسره کولو کې تر هر چا زيات زحمت او زيار باسي، ولې هغه دې داسې فکر نه کوي چې گواکې وظيفه يې يوازې د کور د کارونو، لکه کالي مينځل، پخلی کول، چارو کول او داسې نور دي، بلکې تر ټولو مهمه دنده يې د اولاد سالمه روزنه او د خپلو بچو روغتيا ته پاملرنه ده، د کور دخل او خرڅ تنظيمول او د مېرمن سره په پراخه تېنده چال چلند، په کورنۍ کې د سولې، صفا د فضا رامنځ ته کول او همدا رنگه د کورنۍ په غړيو باندې د مينې اومحبت پيرزوينه ده.

همدا شان نارينه هم د کورنۍ د نفقې د برابرولو په څنگ کې نورې مهمې دندې لري. نارينه بايد د خپلې مېرمنې او اولادونو په وړاندې ډېر نرم او مهربانه وي، هغه بايد د مېرمنې د ورځنيو مصروفيتونو په اړه بې تفاوت نه وي، بلکې د لزوم په صورت کې بايد له هغې سره په کارونو کې مرسته وکړي، د هغې د زيار گاللو او خوا خوړيو ستاينه دې وکړي، د هغې د روغتيا په اړه دې هم بې تفاوته نه وي، د هغې د رواني حالت څارنه دې وکړي او خپله مينه دې تل ورته څرگنده کړي، او همدا رنگه دې د هغې د کورنۍ درناوی او عزت وکړي او د نورو په حضور کې دې نه يوازې دا چې د خپلې مېرمنې سپکاوی نه کوي، بلکې د هغې

صادقانه تلاشونه او هڅې دې د کورنۍ په اړه وستایي او د هغې نښېګنې دې په ګوته کړي.

نارینه د پلار په صفت دنده لري چې د یوه خواخوږي سر پرست مقام غوره کړي. نارینه دنده او مسوولیت لري چې د بهر د وظیفې په څنګ کې د خپلو اولادونو د لیک او لوست په برخه کې ډېره توجه ولري. پلار ته ښایي چې په دې ځان خبر کړي چې مخصوصاً ځوان یا تنګي ځوانان اولادونه یې د ورځې په اوږدو کې د چا او څرنګه ملګرو سره معاشرت لري، څومره وخت په کور کې تېروي، څومره په ښوونځي کې وي او څومره نور له کوره بهر له خپلو دوستانو سره.

پلار باید داسې اداره ولري چې وکولای شي د خبرو له لارې په خپلو بچو باندې خپل حاکمیت ټینګ کړي، نه د تشدد او زور په واسطه پلار ته ښایي چې د زوی او لور تر منځه توپیر را منځته نه کړي، او خپله مینه او لورینه په یوه اندازه په دواړو ولوروي. پلار باید د کور د غړیو په وړاندې، البته په هره برخه کې مسوولیتونه په ښه توګه احساس کړي، دی یوازې د کورنۍ د خرڅ د پیدا کولو مسوول نه دی، بلکې هغه د خپلې کورنۍ د غړیو د هر یوه په وړاندې بېل بېل مسوولیتونه لري. هغه باید خپلو اولادونو ته د ښه ژوند کولو طریقه وروښيي د ګاونډیو سره د ښک سلوک کول او د خپلوانو او دوستانو سره په لارښوونو کې راشه درشه او داسې نور ورته په ګوته کړي.

پلار ته ښایي چې د خپل اولاد په زړه کې د وطن او خلکو په نسبت مینه وروزي او په ژوند کې د پوهې، کار او تحرک ارزښتونه رو په ګوته کړي. خلاصه دا چې د پلار دندې د اولاد په

مقابل کې ډېرې مهمې دي چې هيله ده هر آگاه او په کار پوه پلار خپلو دغو دندو ته په ژوره توگه متوجه و اوسي.

۶ - د ټولنيزو آدابو او اخلاقو رعايت کول:

انسان د ټولنې جزء او يو ټولنيز مخلوق دی. هيڅوک نه شي کولای چې په گوښې او يوازې ځان په زړه پورې ژوند ولري. کله چې انسان په ټولنه کې ژوند کوي د يو ډول نزاكتونو په رعايت کولو مکلف دی. ټولنه له خپلو وگړو نه توقع لري چې د ټولنيزو آدابو او اخلاقو رعايت وکړي.

هره کورنۍ دنده لري چې له خپل چاپېريال او سيمې سره پوره پېژندگلوي ولري او هغه عمل تر سره نه کړي چې نورو ته د زيان سبب شي.

په کورنۍ کې ښځه او نارينه هغه مضبوطې ستنې دي چې کورنۍ ورباندې ولاړه ده. د کورنۍ دغه دوه مهم غړي دنده لري چې د کوچنيانو د اساسي روزنې او پالنې په څنگ کې هغوی ته په خپله ټولنه کې د ښه او عزتمند او با حيثيته ژوند کول ور زده کړي. هره کورنۍ د خپلې ټولنې يو جزء او يوه برخه ده چې دغه جزء په يوه کلي يا ښار پورې اړه لري. چېرې چې موږ ژوند کوو هلته يوازې نه يو، بلکې زموږ په څلورو خواوو کې نور خلک هم زموږ د گاونډيو، کليوالو او ښاريانو په صفت هستوگنه لري. زموږ په ټولنه کې هره کورنۍ د نورو په وړاندې يو لړ وظيف او وجايب لري چې بايد رعايت او په ځای شي. مثلاً موږ ته ښايي چې خپل گاونډي وپېژنو او په لارمو وختو کې يو د بل خبر واخلو. همدا رنگه د هغوی په غم او ښادي کې گډون ولرو. سر بېره په دغو

یو بل ته د مشکلاتو په وخت کې د مرستې او همدردۍ لاس ورکړو او د ستونزو په حل کې یې صادقانه هلې ځلې وکړو.

مشرانو ته ښایي چې دغه انساني سلوک خپلو اولادونو ته هم ور په گوته کړي او د یوه دین په شان یې په اداء کولو مکلف وگڼي، تر څو له زموږ نه وروسته هغوی زموږ یا په بله ژبه د خپلو مشرانو ځای ونیسي او ټولنیز رواجونه او سنتونه پر ځای کاندې، تر څو د کورنیو، دوستانو او کلیوالو روابطو او مناسبات مضبوط او دوستانه پاتې شي.

لیدل کېږي چې د گاونډي ښځه د خپل کور خزلې او ناپاکی کوڅې ته ور اچوي، په دې پسې نه ګرځي، چې دغه لار او کوڅه د نورو د تګ او راتګ لارده او ټوله ورځ پرې خلک ځي او راځي. ځینې محترمې کورنۍ د خپلې راډیو یا تلویزیون غږ دومره اوچتوي چې د نورو د سر خوږي او مزاحمت اسباب برابروي. یا دا چې ځینې محترمې مېرمنې خپل ماشومان د ورځې په اوږدو کې کوڅې ته وباسي، تر څو په آرامۍ سره د کور چارې تر سره کړي یا د گاونډي د مېرمنې سره چې د حویلی د دېواله څخه یې سر راجګ کړي او غواړي د زړه خواله وکړي په بېغمه زړه کیسې وکړي. او دې ته یې پام نه وي چې ماشومان یې د کوڅې له نورو ماشومانو سره څه کوي او تر کومې اندازې د نورو گاونډیانو د سر خوږي سبب ګرځي؟ سر بیره پر دې د خپلو ماشومانو په سرنوشت پسې نه ګرځي چې په کوڅه کې به په څومره بدو عاداتو اخته کېږي.

همدا رنگه د ټولنیز ژوند غوښتنه دا ده چې د گاونډیو او نورو دوستانو د روغ او رنځور پوښتنه او پالنه وکړو.

مور او پلار بايد د زامنو په برخه کې ډېره هڅه وکړي چې په غوره ټولنيزو اخلاقو او روحيه سمبال شي، په مناسبو وختونو کې د خپلې سيمې د خلکو سره ناسته ولاړه ولري، د خلکو او ولس له مشکلاتو او قضايو څخه ځان خبر کړي او د امکان په صورت کې لازمه مرسته ورسره وکړي.

مور او پلار دنده لري چې د خپلو اولادونو تر منځ عادلانه روش غوره کړي، يو بل ته د درناوي او اطاعت روزنه ورکړي. همدا رنگه په کورنۍ کې کوم بل غړی لکه، نيا، عمه، ترور او داسې نور افراد که له دوی سره ژوند کوي نو ماشومان او ځوانان بايد پوه کړای شي چې دغه مناسبات او ارتباطات ډېر ارزښت لري او دغه د کورنۍ فرعي وگړي هم ځان ته ځانته حقوق لري چې بايد د مشرانو او کشرانو له خوا رعايت کړای شي او د هغوی درناوی دې وشي.

داسې ډېر ليدل شوي او کېږي چې په يوه کورنۍ کې مور او پلار په خپل گډ ژوند کې په هر شي کې د نظر او سليقې اختلافات لري. او کله نا کله دغه اختلافات په شخړو او ناندريو بدلېږي. لومړی بايد هڅه وشي چې دغه اختلافات په لفظي شخړو بدل نشي. او که کېږي هم بايد چې د کورنۍ د نورو غړيو، په خاصه توگه د ماشومانو په حضور کې پېښ نه شي. ځکه اولاد د خپلې کورنۍ نماينده دی او نه ښايي چې دغه نماينده په خپل راتلونکي ژوند کې عين حالت تکرار او خپل کورنۍ ژوند د جگړو او ناسازگاريو ډگر وگرځوي. په کورني محيط کې هغه ارزښت چې د اولاد د شخصيت او په ځان باندې د باور حس پياوړی کوي. همدا رنگه مينه، محبت او خواخوږي د کور په محيط کې هغه څه دي چې په کورنۍ کې صداقت او رښتيا زېږوي. کله چې په يوې کورنۍ کې ښه نيت

رښتینې مینه او لورینه د قهر او ناوړه سلوک ځای نیسي هلته هیڅوک مجبور نه دی چې د بل له وېرې د دروغو په ویلو سره لاس پورې کړي.

اصلاً په کومه کورنۍ کې چې اتفاق، همفکري، متقابلې مینه او احترام جریان لري په یقین سره چې هلته اشتباهات او بېلاري نه پېښېږي. هر فرد که مشروي او که کشر د اخلاقي جرئت خاوند او په ځان او د کورنۍ په نورو غړيو باندې تل باور من وي. د کورنۍ بنسټ که په پیل کې په صداقت، اتحاد او اتفاق ولاړ وي، په رښاحت سره ویلی شو چې ګډ ژوند به تر آخره د دغسې انساني فضا په جنت کې دوام لري.

باید یادونه وشي چې ګاونډي هم یو په بل ځینې حقونه لري چې د هغوی رعایت کول په هر چا فرض دی. ځکه ژوند په یوازې توګه هېڅ خوند نه لري، نو هر څوک دې ته اړتیا لري چې له نورو سره معاشرت او راشه درشه ولري. په دغه صورت کې ګاونډي د ټولو نه زیات سړي ته نږدې دي چې لږمه ده د ګاونډیو تر منځ درناوی، خواخوږي او همکاري په خورا اخلاص او ښه نیت جریان ولري.

د کورنۍ مشران دنده لري چې په خپلو ماشومانو کې د نورو په وړاندې احترام او درناوی او د همکاري روحیه پیاوړې کړي.

هیله ده چې هره کورنۍ د یوه انساني ژوند په لټه کې وي، تر څو ټولنه د داسې کورنیو د ښه سلوک له برکته د اصلاح او اخلاقي سپېڅلتیا په لور روانه شي.

دویم- په کورني ژوند کې د کارونو ترتیب او تنظیم:

کور هغه چاپیریال دی چې د کورنۍ د هر غړي له پاره تر هغه بل ښه ځای او په زړه پورې چاپیریال او مکان نشته.

افراد که هر څومره د کوره بهر په کارونو او دندو کې لگیا وي او د کار په محیط کې د ژوند ټولې اړتیاوې د ورځو په اوږدو کې ورته مهیا وي، خو په ډېره مینه او علاقه مندي هغه ساعت ته سترگې په لاره وي چې کولای شي خپل کور ته ځان ورسوي.

کور یو وړوکی قلمرو دی چې د مېړه او ښځې حکومت پرې چلېږي او هر یو د دغه حکومت او آمریت څخه خورا جسمي او روحي خوند اخلي.

مګر سوال دلته دی چې دغه کور او په دې کور کې میشت غړي له یو مناسب نظم او دسپلین نه برخمن دي که نه؟

ځینې وخت په اداره کې سړی متوجه کېږي چې یو کارکوونکې یا کارکوونکې د خپل کور نه په خپله اداره کې او د خپلو همکارانو سره خوشاله وي او کورته د ګرځېدو له پاره هومره دلچسپي نه لري. دلته که څوک دغه مسئله وڅېړي دې نتیجې ته رسېږي چې هرو مرو یې په کور کې کومه ستونزه یا نیمګړتیا شته. یا به اقتصادي فشارونه وي، یا به ناسازګاری وي او یا به بې نظامي او په اصطلاح بې سرو ساماني او ګډوډي وي.

په هر صورت که د کورني ژوند ټول کارونه او چارې د نارینه او ښځې د ګډو هلو ځلو او یو په بل باندې د خواخوږۍ، او یو له بل سره په مشورو تر سره کېږي، نو څرګنده خبره ده چې ژوند په داسې کور کې د هر غړي له پاره په زړه پورې او د کورنۍ چاپیریال لکه جنت داسې خوږ وي.

د کور مېرمن چې د کور په نظم او ترتیب کې تر مېړه او نورو غړيو ډېره ونډه اخلي باید خپلو مکلفیتونو ته ډېر دقت او توجه وکړي. د کور چارې په تدبیر او سنجیده گۍ سره تر سره کړي. د بېخایه خرڅونو او لگښتونو څخه دې ډډه وکړي، د کور په صفایي او ستره گۍ کې دې غفلت ونه کړي. د کور په چارو کې دې منظم پروگرام جوړ کړي. او د کورنۍ هر غړي ته دې د هغه د توان په اندازه کار ور وسپاري.

تر هر څه ضوري خبره دا ده چې مېرمنې ته ښايي چې خپل لگښت د کورنۍ له عاید سره سم عیار کړي. باید داسې فکر ونه کړي چې گنې پیسې ډېرې نه لري ترڅو د گاوندې د مېرمنې په شان د کور له پاره قیمتي وسایل ور باندې برابر کړي. کومه مېرمن چې تل له نورو سره د رقابت فکر په سر کې لري او وس یې نه لري، نو د خپل کور سمبالولو ته چندانې علاقه نه ښيي، په کور کې یې بې نظمي او گډوډي تر سترگو کېږي او په خپله تل خپه او غمجنه ښکاري، وضعه یې له مېړه سره هم سره وي، ځکه هغه دا ټولې ناخوالې د خپل مېړه نه گنې، چې ولې شته او دولت نه لري، څه ته یې تنخوا کمه ده، ولې یې د نورو ښځو په شان زما له پاره د سرو زرو گټه او داسې نور د سینگار وسایل نه دي برابر کړي. یا یې نه شي برابرولی؟ د کور مېرمن که په بهر کې دنده لري او که په کور کې چارې تر سره کوي باید هڅه وکړي چې د شرایطو او د خپل اقتصاد سره سم کورنۍ ژوند تنظیم کاندې. د هغه څه سره دې سازش وکړي چې ورته میسر دي او د زیاتولو امکانات یې نه شته، مثلاً نارینه ټوله ورځ د کوره بهر کار کوي او زیارونه گالي ترڅو د خپلې کورنۍ نفقه تر لاسه کړي، که هغه ته د ډېر عاید امکانات

برابر شي ښايي په ډېره مينه په هغه کار لگيا شي، ترڅو سوکاله او بښيا ژوند ور په برخه شي، مېرمن يې ترې خوشاله او راضي وي، بچي يې ښه وځوري او ښه واغوندي او همدا رنگه د يو بښيا ژوند ټول وسايل ځانته برابر کاندې، مگر دا نېکمرغي زموږ د ټولنې د ټولو وگړو په برخه نه ده. زموږ ټولنه په تېره په دې وروستيو کلونو کې چې د جگړو د ښامار په کومې کې اوسېږي، يوه نا برابره ټولنه ده. موږ او تاسې د سر په سترگو وينو چې يو د مړېسته چوي او بله له لوږې مري، يو په لس گونو ودانۍ او ماڼۍ لري او بل حتی کور خو څه چې د کور کرايه نه لري. مگر ژوند په خپل مسير روان دی او انسانان هم د فطرت په حکم مجبور دي چې کورنۍ ژوند تشکيل کړي، څوک ډېر لري او څوک هېڅ نه لري او خپل ورځنۍ ژوند په ورځنيو هڅو پر مخ بيايي. نو نېکمرغه هغه کورنۍ ده چې د ژوند شيبې غنيمت وگڼي، نېکه استفاده ځيني وکړي او د ژوند د نيمگړتياوو د پوره کېدو له پاره گډې هلې ځلې وکړي او په هغه څه چې ورته برابر دي، شکر وکړي او خپل کورنۍ ژوند په اتفاق او اتحاد، مينه او محبت او لورينو سمبال کړي. د نورو حسرت و نه ځوري او په خپلو لږو شتو او امکاناتو دې ډېر شکر وباسي او هدف يې پايډ دا وي چې خپل اولاد اهل و صالح وروزي، کمال او هنر ور زده کړي، له بدو لارو دې بچ وساتي او سالمه روزنه دې ورکړي، ترڅو هغوی کاري او فعال او پوه ځوانان شي او د خپلې کورنۍ او خپلې ټولنې په درد وځوري او د هغوی د کار او زيار او وياړ له برکته د مور او پلار د زېږوديا دوران په عزت او آرامۍ کې تېر شي.

دریم - له کور نه د باندې کارونو ترتیب او تنظیم:

هر انسان کله چې یوه دنده او وظیفه او مسوولیت ورتر غاړه کېږي د هغه د ښه انجام مسوولیت لري.

کله چې یو فرد څه نارینه او څه ښځه له کوره بهر په کوم کار ګمارل کېږي په واقعیت کې د یو مکلفیت او تعهد د ترسره کولو په خوا ګام اخلي. له کوره بهر کار که ماموریت دی په دولت کې او که په کومې مؤسسې کې یا په کومې تجارتخانې کې، په هره برخه کې چې وي لومړی هدف یې د حلالې روزۍ تر لاسه کول دي چې خپل زحمت او د وخت د ضایع کولو په مقابل کې یې اخلي، مګر څرنګه چې کورنۍ د ټولنې اساس او بنسټ او یو مهم رکن ګڼل کېږي په همغه شان د کورنۍ چلوونکي هم د ټولنې با مسوولیته غړي دي. دغه کسان باید د کار په ساحه کې هم داسې احساس ولري لکه چې د خپل کور د ښه والي له پاره یې لري. ترتیب او تنظیم باید د انسان د ژوند په ټولو برخو کې رعایت شي، که کور وي که کار وي، که خوب وي که خوراک وي، که چېرته تګ وي، که مطالعه او استراحت وي او داسې نور.

بې نظمۍ او ګډوډ ژوند بې خونده وي. که یو دولتي کارکوونکي په خپل وخت دندې ته حاضر شي، د دفتر مربوطه کارونه یې منظم وي، حساب او کتاب یې د ورځنې په ترڅ کې تنظیم او مرتب شي، له همکارانو سره صمیمي وي او په پاک نفسۍ او وینښ وجدان خپله ورسپارل شوې دنده سر ته ورسوي، نو هغه دی چې هر څه به یې له هیلو او غوښتنو سره سم وي، نا ویلي دې نه وي پاتې چې په خپله کارکوونکي هم په منظمه سر او وضعه له کوره را بهر او دفتر ته په خلاصه تېنده ور ننوځي.

مگر دلته يوه اساسي خبره دا ده چې که د دغه شخص په خصوصي يعنې کورني ژوند کې ترتيب او تنظيم وجود ولري نو هرو مرو به د کار په ساحه کې هم همدا عادت رعايت کوي. او که خداى مه کړه د کوره خپه او خواشینی د وظيفې خوا ته رهي شي بيا نو د هغه څخه د هېڅ منظم او ټاکلي کار تمه نه شي کېدای، ځکه په آرامه اعصابو او بې تشويشه خاطر که څوک دفتر ته ځي يا د چا کور يا کومې بلې خوا ته نو هغه د خوشالۍ او خدا ډالۍ د ځانه سره لري، خپل کار په ډېره ښه توگه تر سره کوي، د همکارانو او دوستانو سره په سره سينه او له صميميته ډکه لهجه خبرې اترې کوي او د رخصتۍ په وخت کې په ډېره مينه او بېره د خپل کور خوا ته روانېږي.

همدا رنگه گراني مېرمنې هم بايد کورنى آرامش ولري، تر څو په دفتر کې بې نظمي ونه لري. زموږ هېواد په ډېره جدي توگه د ښځو بهرنيو فعاليتونو ته اړتيا لري، نارينه په يوازې توگه په دې نه بريالى کېږي چې د دريوو لسيزو ورانې او ويجاړې بيا ودانې کړي يا د کور اقتصاد په مکفى توگه پياوړى وساتي.

د اوسنيو شرايطو سره سم بايد افغاني باوقارې او برد بارې مېرمنې هم په جدي تصميم سره حرکت وکړي. د خپل منځي جگړو په نتيجه کې زموږ اقتصادي بنسټونه وران او ولس له فقر او بېوزلۍ سره مخامخ شو، نو د دغې عمومي ستونزې د حل لار يوازې گټور کار دی چې د ښځې او نارينه په گډو هلو ځلو د ښه او بسيا ژوندانه امکانات لاس ته راتلى شي.

له نېکه مرغه دا دی اوس د هر چا له پاره د کار او روزگار زمينه مساعد شوې او لکه څنگه چې ليدل کېږي، افغاني

زړورې مېرمنې بیا هم د خپلو وروڼو سره خوا په خوا په کارونو او ټولنیزو فعالیتونو لگیا دي. چې د دوی د دغو تحرکاتو په نتیجه کې هم د دوی په کورني ژوند کې مثبت بدلون رامنځ ته شوي او هم د گران هېواد په ودانولو او پرمختگونو کې مهم او رازښتناک بدلونونه راغلي. خو په تکرار سره باید زیاته شي چې لکه څنګه چې د کورني گډ ژوند ترتیب او تنظیم په هر حالت کې تر زیاته حده د کور په مېرمنې پورې اړه لري، نو ویلای شو چې له کوره بهر کار په صورت کې د ښځې مصروفیت نور هم زیاتوي.

په دې کې شک نه شته چې نارینه په هره برخه کې د ښځې مرستندوی دي او باید هم چې وي او بیا هم تاکید کېږي چې نارینه په دې مکلف دي چې له خپلې مېرمنې سره په چارو کې پوره مرسته وکړي. هغه مېرمن چې په مؤسسو او ادارو کې دنده سرته رسوي په لومړي سر کې لازمه ده چې د خپلو کارونو له پاره یو منظم تقسیم اوقات جوړ کړي، ترڅو د هغه د مخې خپلې ورځني وظایف تر سره کړي. که مېرمن خپل کارونه په کور کې په ټاکلي او معین وخت تر سره نه کړي او دفتر ته ولاړه شي، نو هرو مرو به یې خاطر پریشانه وي. او هره شیبه به په هغو چارو فکر کوي چې باید اجراء شوي وای. نو دغه فکري پریشاني او تشویشات د دې سبب ګرځي چې د دفتر په کارونو کې یې هم نیمګړتیا او بې نظامي پېښېږي او لکه څرنګه چې مربوطه اداره تموقع لري په هغه ډول وظایف نه اجراء کېږي. که د کور مېرمن سهار لږ د وخته له خوبه راپاڅېږي او خپل ورځيني کارونه تر یوه حده اجراء کاندې او د همغې ورځې مقدماتي چارې تر سره کړي،

د ماشومانو د مکتب او د غرمې د ډوډۍ غم وځوري، او بيا هم
 هې شي ته يو نظر واچوي، يعنې د برقي سامان آلاتو د سوچونو او
 ساکتونو، د اوبو د نل يا شيردهنونو او داسې نورو خطرناکو شيانو
 سمبالونه وکړي. او کله چې له کوره ووځي خپلو بچو ته لارمه
 سپارښتنه وکړي، او همدا رنگه نور شيان چې د دوی د نشتوالي په
 صورت کې خطر رامنځ ته نه کړي، تر نظره تېر کړي، او بيا خپلې
 بهرنۍ دندې ته ولاړه شي څرگنده ده چې خپلې بهرنۍ ورسپارل
 شوې دندې هم په کاميابۍ سره اجراء کولای شي.

په پای کې بايد زياته شي چې کور يو مشترک ځای دی، بنسټه
 او مېړه بايد په دې ټينگار ونه کړي چې صرف يو تن د کور د
 خرڅ مکلفيت لري او بايد چې پوره يې کړي. بايد دواړه پکې
 ونډه واخلي او د ژوند ستونزې د کورنۍ د ټولو غړيو له خوا سر
 ته ورسېږي.

څلورم - د اقتصادي وضعې سمبالښت:

اقتصاد په انساني ژوند کې یو مهم او تر ټولو ضروري رکن دی. اقتصاد د انسان د ژوند په پایښت او سمبالښت، وده او پرمختګ کې ستر رول لري، لکه څنګه چې یوه ټولنه د خپلې بسیاینې او پرمختګ له پاره اقتصادي منابع لري او له هغوی څخه د ژوندانه د څرخ د ګرځولو او یوه متوازن او هوسا ژوند له پاره کار اخلي. همدا رنگه کورنۍ هم د اقتصادي منبع یا منابعو له پاره اړتیا لري تر څو خپل ورځنی ژوند له هره اړخه ورباندې تامین کاندې.

خو خبره دلته ده چې څرنگه کولای شو له اقتصادي منابعو څخه مثبتې ګټه او چټه کړو. مثبتې ګټه په دې معنې چې خپل عایدات په کور کې څرنگه مصرفوو، آیا خپل عاید او لګښت ته یو منل شوی او منځنۍ معیار ټاکو که یوازې نن د خپلې ظاهري بڼې د جالبیت په منظور پیسې لګوو او سبا ته ټوله کورنۍ وږې تږې شپې او ورځې تېروو بیا له خپل نصیب او قسمت نه سر ټکوو او د نورو حیرت خوړو. دلته د دې یوې خبرې یادونه ضروري ده او هغه دا چې موږ په خپله یوازې ځان نیکمرغۍ ته رسوو او د نورو په وړاندې خپل حیثیت او عزت ساتو او که مو ژوند بد تېرېږي په هغې کې هم زموږ بې فکري او بې سنجشي ستره ونډه لري.

د کورنۍ عاید او مصرف باید مقایسه شي. موږ هغومره باید وخورو چې لروېې، موږ هغه څه باید پاڅه کړو چې اخیستی یې شو، موږ باید هغه جامې باید واغوندو چې راته په وس مو پوره وي. زموږ د کور مصرف باید داسې عیار شي چې له عوایدو سره مو تطابق ولري بلکې باید هڅه وشي چې په هره میاشت کې یو څه سپما هم وکړای شي. دغه دخل او څرخ تر ډېره حده د کور د

مېرمنې مسووليت دى چې دغه مسووليت بايد په سمه توگه تر سره شي، يعنې دا چې د کور مېرمن له خپل تدبير او د نورو له تجربو څخه کار واخلي.

ښه او خوشاله ژوند په قيمتي لوازمو او مصارفو نه تر لاسه کېږي، بلکې ښه ژوند ښه سليقه، ښه تدابير او له يو بل سره په همکاري، همفکري او خواخوږۍ د کورنۍ په نصيب کېږي. يوه هوبنډياريه مېرمن او مهربانه مور خپل ورځنۍ ژوند داسې تنظيموي چې په لږ لگښت خوندور او صحي او د غذايي موادو له درکه غني او گټور خواړه پخوي، همدارنگه له يوه ارزانه ټوکر څخه خپلو ماشومانو ته ښکلې او ښايسته جامې گندي د ځينو غير ضروري لوازمو له اخيستو او کارولو څخه ډډه کوي د مثال په توگه: د سينگار او آرايش او د داسې نورو شيانو له رانيولو څخه په مکرر ډول ځان ساتي.

د کور د ماشومانو او لويانو د روغتيا د ساتلو خيال ساتي. په دې معنې چې خپل کور او نور مربوط سامان آلات چې د ورځې په ترڅ کې کارول کېږي پاک وساتي، د ماشومانو کالي او بدن ته ډېره ياملرنه کوي، تر څو خيږن او چټل نه وي. په هغه کور کې چې نظافت رعايت کېږي هلته ناروغي لار نشي موندلې يا دا چې ډېره کمه واقع کېږي. چې ناروغي نه وي دارو درمل او ډاکټر ته اړتيا نه پيدا کېږي او مجبور نه دى چې وخت ناوخت پيسې په درملو او ډاکټر ولگوي.

هيله ده گراني ميندې او پلرونه د خپل کورنۍ ژوند د لارښه والي له پاره د کور شته او پيسې په مثبتو او ضروري شيانو ولگوي او همېشه بايد د څه نا څه سپما په فکر کې هم وي.

د اقتصادي چارو د سمون او پیاوړتیا له پاره هڅې:

هره کورنۍ هیله لري او د زړه له کومې د دې غوښتونکې ده چې له اقتصادي نظره پیاوړې وي، ترڅو یې هره غوښتنه او هیله تر سره شي. او تل په سوکالۍ او آرامۍ کې خپلې شپې ورځې تېرې کړي.

مګر دغه هیله هغه وخت د عمل جامه اغوندي چې د کورنۍ مشران او نور هغه غړي چې د کار کولو توان او اهلیت لري، لاس په کار شي او ګډې هلې ځلې پیل کړي، ترڅو ښه عواید بیا مومي او ښه ژوند پرې وکړي.

ډېرې کورنۍ دي چې د ښځې له ټولنیزو فعالیتونو سره حساسیت ښيي او هغو ته یې نه پرېږدي یا په بل عبارت اجازه نه ورکوي چې له کوره بهر کار وکړي.

د یادونې وړ ده چې ښځې د ټولنیزو کارونو د سر ته رسولو په برخه کې مهارت او استعداد لري، خو شرط دا دی چې خاوند یې مرسته ورسره وکړي. مثلاً: که بهسواده وي کولای شي ګنډل او اوبدل زده کړي او له هغې څخه ګټه اوچته او د کورنۍ د اقتصاد په پیاوړتیا کې برخه واخلي.

معنا دا چې د کورنۍ اقتصاد د کورنۍ د غړیو په همکارۍ او مرستو پیاوړي کېږي. له بلې خوا که مېړه خپلې مېرمنې ته د روا او مشروعې آزادۍ حق ورکړي او په پراخه تېنده او پوره اعتماد د هغې د هڅو او فعالیتونو چې البته سالم وی درناوی وکړي او په دې قانع وي چې د ده مېرمن هم کټ مټ د ده په شان د کور په اقتصاد کې نقش لرلی شي، نو هغه دی چې نتیجه به یې هم عالي وي، مینه او محبت به تل برقرار وي، ورځ په ورځ

به يې په ګډ ژوند کې مثبت تغيرات راځي، ماشومان به يې آرامه او بسيا وي او ښه روزنه او پالنه به يې په برخه شي.

او له بلې خوا د کار او فعاليت په صورت کې نه يوازې دا چې کورنۍ يې په اقتصادي لحاظ بسيا کېږي، بلکې د ټولنې او هېواد حق او دين هم په دغه صورت کې اداء کېږي.

د اقتصادي وضعې د زيانمن کېدو مخنيوی:

که څه هم چې په اقتصاد باندې د کورنۍ په برخه کې يو څه خبرې وشوې او اکثره کورنۍ په خپله هم پوهېږي چې په کومه طريقه کولای شي د اقتصاد د زيانمن کېدو د مخنيوي په منظور بايد څه وکړي، او په هره کورنۍ کې مشران موجود دي چې هغوی د يوه منطقي ژوند په مفهوم پوهېږي او لږ او ډېرې تجربې لري.

د مشرانو د مشورو له مخې د ژوند تنظيمول ډېره ګټه لري، بايد تل هغوی ته غوږ کېږدو او د هغوی په لارښوونو او توصيو عمل وکړو. ځکه هغوی به يا ډېر حسابي کورنۍ ژوند تېر کړی وي او د کورنۍ د اقتصاد په برخه کې به چې څرنگه بايد تنظيم شي، تر څو د يوه هوسا او آبرومندانه ژوند خاوندان شي؟ يا به برعکس دوی په ګډ ژوند کې ځينې اشتباهات کړي وي چې د هغوی په نتيجه کې په مفلسۍ او خواړۍ اخته شوي او د عمر تر پايه پورې ځورېدلي او کېږدلي، نو نه غواړي چې ځوانان يې د هغوی تېروتنې او اشتباهات تکرار او خپل کورنۍ ژوند تر پايه پورې د فقر په منګلو کې وځپي.

په هر صورت د هرې کورنۍ مشران په خپله هم بايد د ګډ ژوند د ښه والي له پاره په ژوره توګه سوچ وکړي او داسې

نوبستونه، ولري چې وکولای شي د هغوی په رڼا کې خپل ژوند د
ترقي او تکامل خواته رهبري کړي.

هونښيار وگړي په لږو پیسو ډېر څه حاصلوي، مگر نا پوهه او
بې پروا او ظاهر بینه خلک هر څه ته په سر سري نظر گوري او په
ډېره بې تفاوتۍ سره خپل ورځنۍ ژوند مخ په وړاندې بیايي.
هغوی که هر څومره دولت او شته ولري په لږ وخت کې یې
مصرفوي او د عايد او مصرف تر منځه انډول او توازن ته توجه
نه کوي. داسې فکر کوي چې ژوند ټول وخت یو شان دی، تل به
ښه معاش کورته راځي، یا تل به همدا تجارت خانه او شان او
شوکت راته میسر وي. په داسې حال کې چې انسان د حالاتو تابع
دی، ښايي یوه ورځ دغه ښه تنخوا راته میسر نه شي. او ښايي
کومه ورځ تجارت ځای ته صدمه ورسېږي یا خدای مه کړه اور
واخلي او داسې نور.

نو که موږ د ورځني لگښت په څنګ کې یو څه سپما ولرو، له
بېځایه خرڅونو څخه ډډه وکړو، د کور مال او شتو ته په بې
اهمیته نظر ونه گورو او د هغوی کلکه ساتنه وکړو، د کور او
کورنۍ اړتیاوې د ضرورت په اساس برابر کړو نه دا چې د خود
نمایی او ظاهري تجمل له پاره تر څو گاونډي یا خپلوان زموږ د
کور او لوازمو حسرت وځوري او موږ خوند ترې واخلو. نه د هر
چا ښه او بد په ژوند کې په ځان پورې اړه لري. انسان باید داسې
لاره په ژوند کې غوره کړي چې هغې کې یې مادي او معنوي گټې
خوندي وي، راتلونکي ژوند یې تضمین وي. مثلاً که د کورني
ژوند په لومړنیو پړاوونو کې د هغوی ورځو په فکر کې و اوسو
چې نور نشو کولای کار وکړو او ثابت عواید ولرو. له بلې خوا

انسان د زړښت په دوران کې استراحت او آرامش ته ضرورت لري. غواړي بې تشويشه او بسيا ژوند وکړي خپل کورولري او د ژوند د دوام له پاره عايد ولري، نو دا ټول هغه وخت تر لاسه کېږي چې د ځوانۍ او ځواکمنۍ په وخت کې مو د افتادگۍ د دور له پاره زېرمه او سپما کړې، لږ مو خوړلي او برباد کړي، ترڅو د شخصي کور خاوندان شوي يوو، هغه څه مو عملي کړي چې د خلکو په مينځ کې مو حيثيت، شخصيت او وقار گټلی، ښه اولاد موروزلی، او هغه مو داسې روزلی چې د نیکمرغۍ په راز او رمز پوه او په خپل فردي او کورني ژوند کې يې عملي کړي او کوي يې.

لنډه دا چې پيسې په ژوند کې ډېر مهم رول لري او هغه پيسې چې د کورنۍ هر غړی يې گټي د خورا اهميت وړ دي، بايد په ځای ولگول شي او په نیکو او ښو لارو ولگېږي، له بېځايه لگښتونو او مصرف نه بايد ډډه وکړو او خپل عايد او مصرف د سنجش له مخې تنظيم کړو.

د عايد او لگښت تر منځه توازن:

په دې موضوع مو د مخه هم لنډې خبرې کړي خو د موضوع د اهميت له مخې پرې دلته په لږ څه تفصيل سره غږېږو، که موږ يوه روپۍ گټو او دوه خرڅوو نتيجه به دا وي چې د مياشتې په نيمايي کې به مو لاس هر چا ته د پور له پاره اوږد وي او تل به مشوش او پریشانه يوو، مگر که د عايد او لگښت موازنه برابره وساتو او خپل عوايد د مياشتې په ورځو ووېشو او بيا هرې ورځې ته د خپل استحقاق له مخې، يعنې هر څومره پيسې چې د يوې ورځې خرڅ ته ټاکل شوي ضروريات برابر کړو، البته دلته

منظور دا نه دی چې موږ هره ورځ وریژې، غوړې، چای، بوره، صابون او داسې نور له بازاره راوړیسو. منظور دا دی چې میاشتنی مواد خو هرو مرو یو ځای اخلو، مگر هغه مواد چې هره ورځ ورته ضرورت پېښېږي لکه: ترکاری، مېوه، لبنیات او داسې نور باید ځانته ټاکلې بېلې پیسې ولري، ترڅو یې د رانیولو وس ولرو.

په ژوند کې نظم او دسپلین هغه ارزښت دی چې شخص یې له سر خوږې خپل هدف ته رسېږي منظم خلک د هر چا د احترام ا درناوي نه برخمن وي. سربېره په دې هغه کور کې چې هر څه د حساب له مخې تنظیمېږي که کورنۍ کوم بل مشکل ونه لري او یا یو ناڅاپه خدای مه کړه کومه ناروغي یا بله پېښه رامنځ ته نه شي باور ولری چې هېڅ کله به یې لگښت له عاید څخه ډېر نه شي. او که له همدې په اصطلاح سرو نوک عاید څخه یو څه پس انداز هم وشي د ناڅاپي پېښو او ضروریاتو له پاره هم مجبور نه یو چې د چا نه پور وکړو.

یوه موضوع ضروري ده چې دلته وویل شي هغه دا چې په هره اندازه چې د انسان دولت او پانګه زیاتېږي په هماغه اندازه له انسان سره د غوښتنو او تقاضا وو اندازه هم زیاتېږي، مثلاً: که یو څوک یو ښه کور لري او په کور کې یې ضروري لوازم هم په کافي اندازه موجود وي، بیا یې زړه کېږي چې یو موټر یې هم باید د کور په گراج کې ولاړ وي. او که هغه هم په ځای شي، نو بیا یې له هغه پورته شيانو ته زړه په ټوپونو وي. په هر صورت هر څوک هومره مصرف کولای شي چې میاشتنی یا ورځني عواید ورته اجازه ورکوي. نو ښه به دا وي چې بېځایه هوسونه او حرص

پرېږدو او يوه معقوله او منطقي لاره د خپل ژوند د ښه تېرېدو له پاره غوره کړو او په هغه کې څه چې مو په لاس کې نقد دي قناعت ولرو. او د عوايدو او مصارفو تر منځ انډول وساتو.

سپما يا پس انداز:

لکه چې څرگنده ده د اقتصاد مسئله په انساني ژوند کې يوه ښه او فوق العاده له اهميته ډکه مسئله ده. ډېرته له يوه ټاکلي اقتصاده ښه او سوکاله ژوند کول له تصور او امکان څخه لرې دي. پياوړی اقتصاد په يوه ټولنه، په خاصه توگه په يوې کورنۍ کې چې د خپلې ټولنې يو اساسي رکن دی د افرادو د آرامه او ښکمرغه ژوند باعث گرځي او وگړي له روحي رنځ څخه ژغورې او د انسان ژوند ښه دوام او بقا ته آماده کوي.

په دې کې شک نشته چې هغه ټولې زمينې چې د مشروعو گټو وسيله گرځي او انسان کولای شي په خپل تحرك، تعقل او درايت له هغو څخه مادي گټې تر لاسه او خپل اقتصاد پياوړی کړي. يو غوره او منل شوی عمل دی. مگر هغه څه چې په اقتصادي روزنه کې تر هر څه زيات مطرح کېږي د کورنۍ د غړيو هڅول د هغو حلالو گټو خوا ته دي چې د طبيعي او مدني زيرمو نه له ځمکو څخه حاصلېدي شي.

ځمکنۍ زېرمې د انسان د ژوند د دوام له پاره دي که انسان له دغو نعمتونو څخه په سمه توگه کار واخلي واضحه ده چې ورځني خو په ځای پرېږدي چې عمري بښاينه تر لاسه کوي. دلته مقصد زراعت، مالداري او داسې نورې چارې دي.

نو سپما هم د اقتصاد سره اړيکې لري، هيڅوک نه شي کولای چې ډوډۍ ونه خوري، کالي وانه غوندي او همدا رنگه له نورو

مهمو ضروریاتو څخه صرف نظر وکړي، تر څو په دې بریالی شي چې څه پیسې زېرمه کړي. خو د یوې بسیا او تضمین شوې راتلونکې له پاره کار او زیار ته اړتیا ده. ځینې خلک داسې عادت لري چې په موجوده پانگه او شتو قناعت کوي او داسې انگیري چې فعلاً مې نس موږ دی او ژوند مې لکه څنگه چې ضرورت ورته لرم سمبال دی، نو کومه اړتیا نه شته چې تر دې زیات کار او کسب ته دوام ورکړم. د دغې مفکورې په اساس کار کول ختموي او بېکاري ته مخه کوي. دا یوه یقیني خبره ده چې د دغه عمل یا پرېکړې په نتیجه کې د افلاس او سستۍ سره مخامخ کېږي.

په داسې حال کې چې کار کول یو ضروري شی دی، کار ته دوام ورکول په واقعیت کې د ټولنې د څرخ گرځول دی. یوازې د دوامداره کار په نتیجه کې انسان د شتو خاوند کېدای شي، داسې شته چې هم یې د کورنۍ ورځنۍ ژوند ښه تېرېږي او هم یې د راتلونکو کلونو یا نورو اړتیاوو د پوره کولو له پاره پس انداز کېدای شي. د کورنۍ د مشرانو یوه مهمه دنده دا ده چې خپل ماشوم یا ماشومان له سپما سره عادت کړي. ماشوم باید د کوچني توب له لومړیو نه یو مهارت هغه چې دی پکې استعداد لري زده کړي، داسې شغل چې ګټه هم ترې اخیستی شي، تر څو په راتلونکې ژوند کې د نورو د اوږدو بار نه شي او د کار او عاید په ارزښت پوه شي.

د هغو مهمو مسایلو څخه چې د ماشوم په اقتصادي روزنه کې دی د پیسو ارزښت او د هغوی نقش دی.

هغه بايد له لومړيو څخه په دې پوه کړای شي چې پيسې د انسان په خدمت کې او د هغه د آرامۍ او هغه د وقار او حيثيت د خوندي کولو يوه وسيله هم ده.

پيسې د خير او احسان او انساني هدفونو ته د رسېدو وسيله گڼل کېږي. او همدا پيسې دي چې انسان ته آبرو او عزت ورکوي او د ژوندانه د دوام موجب گرځي. نا ويلي دې نه وي پاتې چې پيسې يا دولت او شتمني خو ډوله دي چې موږ دلته په حلال عايد او شتمنۍ باندې حساب کوو او د ژوند، يعنې يو شريفانه او انساني ژوند عوايدو ته ارزښت ورکوو او د هغه په واسطه غواړو چې د ژوند بڼه شرايط او بسياینه او په پای کې سپما لاس ته راوړو.

په کورنۍ کې د امنیت مسئلې ته پاملرنه:

په کور کې د امنیت لرل د کورنۍ د سکون او آرامتیا سبب ګرځي. کور باید د آرامیو مرکز وي، داسې مرکز چې ټولو ته په زړه پورې، مطبوع او له مینې او صفا څخه ډک وي.

د کورنۍ ماشوم تر نورو زیات امنیت او مصئونیت ته اړتیا لري. د ماشوم د ژوند هره برخه د ډېرې پاملرنې او څارنې غوښتنه کوي. مور او پلار ته لازمه ده چې د هر عمل او فعالیت په ترڅ کې د خپل ماشوم یا ماشومانو روحي او جسمي امنیت په پام کې ولري. مور او پلار باید د ماشوم د اتکاء د ستونډه ولري.

ماشوم باید داسې احساس ولري چې په خپل مور او پلار پورې اړه لري او داسې اړیکې چې تل پاتې او همیشه به په هغوی پورې تعلق لري. هغه ته باید داسې تلقین شي چې دغه کور او کورنۍ د هغه دي او هېڅ وخت به ترې نه جلا کېږي. که دغه احساس د کورنۍ د غړیو په تېره بیا په ماشوم کې پیدا شي هغه به په ځان او نورو باور من شي، او د غرور او سرلورې احساس به یې تر پایه په روح او روان کې جاري وي او هېڅ وخت به د یوازېتوب او بې امنۍ په فکر کې نه وي. او د ژوند ټولې چارې به په جرئت او ډاډمن توب تر سره کوي او بریالیتوب به یې هرو مرو په برخه کېږي. امنیت یوازې دا ندی چې انسان دې د غلو غدیو نه ځان وساتي او یا دا چې ماشومان دې په کور کې یوازې نه پرېږدي، تر څو له کومې بدې پېښې سره مخامخ نه شي. البته دا خو ډېره ضروري خبره ده چې ماشوم دې په کور کې یوازې نه پرېښودل کېږي، او که چېرې یوه مور مجبوره وي چې خپل ماشومان په کور کې یوازې پرېږدي، نو هغه شیان دې د هغوی د لاس وهلو

څخه لرې کړای شي چې د خطر باعث گرځي، د مثال په توګه: تېره شيان لکه چاره، ماتې بنسټې او قیچي او داسې نور، د برېښنا سامان لکه: آبګرمي، برقي منقل، ځینې وسایل، لکه اوسپنیز مېخونه، د اوبدلو سیخونه او داسې نور چې د برق په ساکتونو کې داخلېدای شي. ښه به دا وي چې فیوز آف شي تر څو برېښنا له جریانه ولوېږي.

په هر صورت بیا هم راځو خپلې پورتنۍ خبرې ته چې ماشوم په خپله روزنه کې روحي امنیت ته ضرورت لري، تر څو یې راتلونکي ژوند په امن کې نغښتی وي. ماشوم ته مور او پلار د یوه مضبوط او کلک دېوال په صفت باید تبارز وکړي. د ماشوم په وړاندې یا د هغه په خاطر د کور د غړیو د جنګ جګړو مخه باید ونیول شي. له ماشوم یا ماشوانو سره دا احساس باید تل ملګري وي چې مور او پلار تل د هغه په خوا کې وجود لري او هېڅ وخت به نه سره بېلېږي او دی به یوازې نه پرېږدي.

د کورنۍ مشران، یعنې ښځه او مېړه هم د یوې ښې راتلونکې له پاره یوه مینه ناک او له خوا خوږې، ځان تېرېدنې او صمیمیت نه ډک چال چلند ته اړتیا لري. هغوی دواړو ته ښایي چې خپل کور د خپلې نېکمرغۍ ځاله وګڼي او دغه ځاله دې تل د صداقت، رېښتینوالۍ او اخلاص مرکز وګرځوي، دوی دواړه دې داسې وانګیري چې یو د بل په ملګرتیا مامون او مصئون دي او د دواړو په ګډون او اتفاق کېدای شي چې د امنیت سیوری د تل له پاره د دوی په کور او کورنۍ خوروي.

بله دا چې د کور مېرمن د کور او مربوطو لوازمو امنیت او ساتنه په غاړه لري کور او د کور مال او سامان آلات هم د ناموس حیثیت لري. باید چې د زړه له کومې یې ساتنه وشي. بیا هم همدا د کور مېرمن د خپلو اولادونو مسوولیت په غاړه لري چې د هرې ناوړې پېښې د مخنیوي په منظور دې د هغوی جدي څارنه او ساتنه وکړي، کوڅې ته دې نه پرېږدي. په کور کې دې د سوزېدو، لوېدو او د ځینو دواگانو د خوړو په اړه دوی ته کلکه پاملرنه ولري.

ماشومانو ته دې د هغو احتمالي خطرونو په اړه پوهه ورکړي چې د جنگي شرایطو زېږنده دي، لکه ماین، د ماشومانو تښتوونکي، بې له پوښتنې د کور د دروازې پرانیستل د هر چا په مخ او داسې نور...

خلورم خپرکی:

د اولاد پالنه او روزنه

الف- جسمي روزنه:

د کوچني د جسم يا بدن ساتنه تر هر څه زياته په نظافت پورې اړه لري. د بدن مينځل او پاک ساتل د کوچني د جسم د نظافت رعايت د هرې مور يا نورو مشرانو لوی مسووليت او دنده ده.

هڅه دې وشي چې کوچنی د غاښونو په برسولو او د نوکانو په لنډولو او داسې نورو غړو په پاک ساتلو عادت شي. البته په لومړي سر کې د ماشوم دغه مسایل مور ورته حل کوي، خو وروسته تر اووه کلنۍ هغه په خپله د دغو فعالیتونو قدرت پیدا کوي او د خپل بدن اونورو د نظافت چارې تر سره کوي.

ماشوم ته روزنه ورکړی چې له خاورو او دوړو څخه ځان وساتي، د ماشوم د خوړو پروگرام هم باید په دقت سره تنظیم شي، ځکه یوازې کثافت د ناروغۍ سبب نه ګرځي، بلکې ښه او بد خوراک هم مثبتې او منفي اغېزې لري. ځنډنۍ غذا دې په ماشوم ونه خوړل شي، له حده زیات خواړه یې د ناروغۍ باعث ګرځي، له ډېرو غوړینو خوړو څخه دې ډډه وشي. او همدا رنگه دې په هغه پورې مربوط شيان لکه د غاښو برس یا مسواک د ځان او مخ پاکولو دسمال او داسې نور جلا کېښودلای شي.

همدا رنگه د هغه د سالم جسم او بدن په روغ ساتلو کې د نوموړي رواني روغتیا ته هم باید جدي پاملرنه وشي. کوچنی باید

له وېرې او اضطراب څخه لرې وساتو، د هغه له پاره په کور او چاپېريال کې د اطمینان او امنیت د فضا رامنځ ته کول ضرور دي. د هغه د ژوند محیط باید سالم او له خطرونو نه محفوظ وي.

ماشوم ته باید داسې تمرین ورکړو چې د خپل زړه د هرې غوښتنې تابعیت ونه کړي. په همدې ډول لازمه ده چې خپل کوچنی له رډایلونو نه لرې او په فضایلو روږدی کړو. هغه ته باید داسې روزنه ورکړو چې متکبر او مغرور نه اوسي، او د هغه مادي توقعات باید په هغه حدود کې وي چې لازم او میسر وي. او باید د هغه مادي غوښتنې او خواهشات محدود وي.

د کور چاپېريال باید د هغه له پاره د راحت او آرامتیا زانگو وي تر څو کوچنی په کې د هوساینې او اطمینان احساس وکړي. د هغه په مغزو کې چې یوه قیمتي خزانه نه بلل کېږي پرته له قیمتي اشیاء وو څخه بل نا بابه څه باید ځای په ځای نه کړل شي او له بدې او ناوړې تربیې څخه دې گوښی وساتل شي او داسې نور...

ډېر شمېر والدین په دې عقیدې کلک دي چې د ماشوم جسماني وده او روغتیا یو اساسي شرط دی او په دغه لار کې هڅه کوي، ښه خواړه ورکوي، ښه کالي ورته جوړوي او ښه د لوبو وسایل او داسې نور... په داسې حال کې چې رواني روغتیا له هغوی څخه کمه نه ده. ځینې وختونه مور او پلار متوجه کېږي چې ماشوم یې په سل مرض اخته شوی له دې وجهې ډېر خپه کېږي او په ډاکټر او دوا پسې منډې وهي. مګر په دې نه پوهېږي چې ماشوم د ناسالمې رواني روزنې په وجه په دغه تکلیف اخته شوی. خو دوی هېڅکله هم د خپلې نیمګړې روزنې په فکر کې نه کېږي، په داسې حال کې چې کوچنی ښايي سره له ټولو ښو مادي امکاناتو بیا هم ډېر د

کمبود احساس کوي او هغه څه چې هغه ځوروي مور او پلار هېڅکله په هغوی فکر نه دی کړی.

ماشوم غواړي چې تل د مشرانو د توجه وړ وي، د کور محیط د مینې او محبت په فضا کې نغبتی وي، بل ماشوم د هغه په نسبت لوړونه گڼل شي او هغه پاملرنه او مینه چې تر هغه کوچني ماشوم ته کېږي، دی یې هم توقع لري. همدا رنگه ډېر عوامل دي چې کوچنی په رواني لحاظ د خطرونو خوا ته بیایي.

مطلب دا چې په هغه اندازه چې ماشوم یا ماشومانو جسمي حالت ته پاملرنه کېږي په همغه اندازه باید د هغه رواني حالت هم په پام کې ونیول شي. تر څو زموږ ماشوم په هر لحاظ روغ، سالم، او غښتلی وي او په راتلونکي ژوند کې یې بریاوې په نصیب کې شي.

ب- فکري او اخلاقي روزنه او پالنه:

اخلاق د هغو اصولو د مجموعې مفهوم دی چې په انساني روابطو باندې حاکمیت لري، او د دغو روابطو ساتل او هغوی ته د دوام د زمینې برابرول د کورنۍ د مشرانو اساسي او ضروري وظایف او مسوولیتونه دي.

هغه روزنه چې د ماشوم په وړاندې په اخلاقي طریقو ونه کارول شي داسې گڼل کېږي، لکه یو زیرک او چالاک جنایتکار چې چا روزلی وي. اخلاقي روزنه باید د دغو صفاتو تر سیوري لاندې رامنځ ته شي.

د ماشوم زړه او روح باید د پاک خدای "ج" په تجلیاتو روښانه شي او دغه اخلاقي لوړ فضایل لکه: امانت، شجاعت البته جسمي او فکري ځواک، حقیقت خوښول جذبه، باید په کوچني کې را پیدا

شي، چې د هغوی په اساس د خپل ژوند له پاره ضوابط انتخاب او حاکم کړي.

د کورنیو سمه اخلاقي روزنه د نیکو سرچینه او د هغوی د سالمې او نیکمرغې راتلونکې ضمانت کوي. مگر نا درسته او غلطه روزنه د فرد له پاره د فسادونو او جنایتونو او منفي عملونو سرچینه په ټولنه کې گرځي. په بل عبارت هر وخت د یوه قام د اخلاقي ژوندانه تارو او پود باید په کورنیو کې ولټول شي.

کورنۍ د خپل اولاد د اخلاقو مسوولیت په غاړه لري. والدین دنده لري ترڅو خپل ماشوم ته ادب، د نورو سره د معاشرت لاره او رسم، له نورو سره چال چلند د انساني اړیکو لارې چارې ورزده کړي. او دا دې هم په روزنه کې ورکړه کړي چې هغه د خپل ځان نه د دفاع مسوولیت په غاړه لري، او هم د خپلې ټولنې نه دفاع هم د هغه دنده ده او همدا رنگه دې د خپلو سنجیده او ارزښتناکو اهدافو مدافع او محافظ وی.

دا باید هېره نه کړو چې روزنه هرو مرو باید اخلاقي روزنه هم په خپل څنگ کې ولري او که داسې نه وي د هغوی د بدې پایلې مسوولین هغه والدین دي چې په دې لاره کې یې غفلت کړی او بې بندو باري یې په اخلاقي جرئت نومولی.

زموږ او تاسې ماشومان په فطري توګه د یوه مډال په لټه کې دي هغوی غواړي چې یا قهرمان یا پهلوان و اوسي دغه غوښتنه د هغه باطني میل دی. کوچنی تل په دې فکر کې وي چې په کومه طریقه کولای شي د فلمونو د قهرمانانو په څېر یې لاس په هر ناممکن کار بر وي. هغه وایي زه غواړم د پلانګي سپورت مین په شان زور او قدرت ولرم او هر وخت د هغه چا تقلید کوي چې د هغه هنر د ده د

توجه وړ گرځېدلی. او د معین قهرمان یا لوبغاړي په شان حرکات هم تر سره کوي.

هغه څه چې په روزنه کې مهم دي دا دي چې یو واقعي موډل چې د اخلاقو کامله نمونه وي او تاسې باور لرئ چې ستاسې د ماشوم فکر ته وده او انکشاف ورکوي او په راتلونکي ژوند کې د هغه هنر زده کړه چې اوس د ده د ذوق او توجه وړ دی د هغه د سر لورې او ویاړ اسباب برابر وي او په اخلاقي لحاظ نیک نوم او شخصیت ورکوي، د هغه په مقابل کې کېږي او د لزوم په صورت کې مرسته هم ورسره وکړي.

دغه ټکی یا دغه عمل خپل فوق العاده اثرات د کوچني په روحي حالاتو کې لري. او کېدای شي د هغه په روزنه کې ستر تحولات رامنځ ته کړي.

که موږ او تاسې د خپل ماشوم فکر او اندېښنه په هېڅ وشمېرو او د هغه سلیقه، استعداد، علاقه او غوښتنه د یوه ناشوني آرمان په بڼه د هغه په باطن کې وځپو او له هغه سره د هغه په پرمختګ او هغه خاص هنر او مهارت کې چې په څرګنده توګه وینو چې د ورځې په اوږدو کې یې له ځانه سره تمرین کوي، خو ستاسې له خوا نه یوازې دا چې توجه نه ورته لري له یو لړ خنډونو سره هم مخامخ کېږي، واضحه او تجربه شوې خبره ده چې په کوچني کې ناوړه انعکاس رامنځ ته کوي او ډېر بد عواقب له ځانه سره لري چې بیا وروسته پښېماني ګټه نه لري او ګورو به چې زموږ هغه سرشار او بېدار کوچنی د کلونو په ترڅ کې له څومره ماتو او نا امیدو سره مواجهه کېږي او د ژوند تر پایه پورې به یې د محرومیت کرغېړنه غوټه په باطن او نهاد کې هره شیبه خوله لګوي.

ج- د اولاد په روزنه او پالنه کې د مور او پلار دندې:

۱- د مور دندې:

کوچنی د پاک خدای له لورې امانت او ارزښتمنه ډالۍ ده او څرنگه چې په خپل خالق پورې اړه لري د درناوي وړ او د کرامت او عظیم مقام څښتن دی، نو همدا وجه ده چې هغه ته د نا څیزه شي په سترګه نه کتل کېږي او نه کوم د لوبو شۍ دی. همدا رنگه مشران حق نه لري چې هغه له خپلې خوښې سره سم لکه د موم په تښانه په خپل ورغوي کې نرم او ځانته یو شۍ ترې جوړ کړي. کله چې په کورنۍ کې ماشوم سترګې غړوي د مور او پلار وظایف وځایب او مسوولیتونه ډېرېږي.

د کوچني ساتنه او حمایت د مور او پلار له لومړنیو دندو او د ماشوم له ضروري غوښتنو څخه شمېرل کېږي. دغه ضرورتونه او تمې له هغه وخته سرچینه نیسي چې کوچنی ناتوانه او کمزوری او د خپل چاپېریال له ورځنیو جریاناتو څخه بې خبره دی.

همدا وجه ده چې پاک الله له یوې خوا د هغه مینه او محبت د مور او پلار په زړونو کې اچولی، تر څو بې له ستومانۍ او شکایتو د هغه ساتنه وکړي او له بلې خوا یې هغوی په دې مکلف ګرځولي تر څو د هغه سرپرستي او نور تکالیف په غاړه واخلي.

مګر د مور دنده د ماشوم په وړاندې ډېره ستره او ځان تېرېدنه غواړي چې دا دی بشري نړۍ د مور د ناپایه زحماتو او قربانیو تل یادونه کوي او مور ته یې د درناوي په ترڅ کې ستر مقام ټاکلی دی.

مور یوازې د شیدو ورکولو وظیفه نه لري. مور د ماشوم د ښې روزنې او پالنې مسوولیت هم لري. مور ته ښایي چې یوازې د کوچني د ساتنې او څارنې په فکر کې نه اوسي او د یوه ساتونکي

حيثيت دې نه غوره کوي، د مور اساسي دنده د اولاد نېکه روزنه او پالنه ده تر څو په راتلونکي کې د خپلې کورنۍ او ټولنې د خدمت له پاره ښه شخصيت وړاندې کړي. مور ته ښايي چې د لور او زوی تر منځه توپير را نه ولي او يوه ته په بل باندې امتياز ور نه کړي.

د مور دنده د ماشوم په مقابل کې د هغه د بدن او جامو پاک ساتل او صحت او روغتيا ته يې توجه کول ده، يوه باتدبيره او خواخوږې مور تل هڅه کوي چې د خپل ماشوم د طبيعي ودې او فکري، ذهني او جسماني رشد له پاره د خپل کور په محيط کې سوله ييزه او د مينې او همفکرۍ فضا رامنځ ته کوي تر څو کوچنی په رواني لحاظ هم نارمل حالت غوره کړي.

کله چې وروسته تر واده يوه مېرمن مور کېږي نو هغه که نيمه په خپل ځان پورې اړه لري، نيمه نوره په خپل ماشوم پورې تړلې ده او ماشوم هم د دې د سرگرمۍ په منظور نړۍ ته نه راځي، بلکې هغه هم يوازې د کورنۍ مال نه دی هغه په هغې ټولنې پورې اړوند دی چې په کې زېږېدلی او د همغې ټولنې د يوه غړي په صفت رامنځ ته شوی، ترڅو د خپل هېواد د نوي نسل په صفت خپل ملي وجايب او مسووليتونه تر سره کړي. نو دا رسالتمند راتلونکی جوړوونکی عنصر د داسې يوې مور د قربانيو او فدا کاريو محصول دی چې هدف يې د خپل اولاد د نیک او صالح روزل او پالل دي.

ښه مور هغه ده چې خپل ماشوم په ښه شان اداره کړي او له کوڅې او بازار له بېخايه گرځېدو څخه يې منع او کور د هغه له پاره جنت وگرځوي، تر څو هغه خپل کور ته په بل هر ځای ترجيح ورکړي. مور ته ښايي چې ماشوم په اصطلاح بازار خور روږدی نه کړي، تر څو په فضول خرڅۍ او خشره خورۍ عادت نه شي.

پاتې دې نه وي چې د نړۍ ستر شخصیتونه، ماهرین او پوهان د هوښیارو او با تدبیره میندو ځامن دي.

پاک خدای "ج" دې هرې مېرمنې ته توفیق ورکړي، تر څو خپل خواږه ماشومان نېک عمله او صالح وروزي.

۲- د اولاد په روزنه کې د پلار دندې:

په دې برخه کې ښایي دې ته اړتیا نه وي چې د مور او پلار په جلا جلا دندو وغږېږو، ځکه د ماشوم په پاللو او روزلو کې دواړه یو شان مسوولیت لري، دواړه باید د ماشوم د راتلونکې له پاره یو هدف ولري او په ګډه د هغه د راتلونکي نیکمرغۍ له پاره زیار وباسي.

مګر بیا هم پلار د خپلو ځانګړو وظایفو په خوا کې، چې د نفقې برابرول، د ماشوم د پوره رشد او تکامل په منظور د لازمو شیانو رانیول او داسې نورو مسایلو په کتار کې نورې دندې یا وجایب هم لري چې باید په کلکه په پام کې ونیول شي.

ماشوم یا د کورنۍ نور غړي یوه هوسا او آرام چاپېریال ته، چې جنګ جګړه او پلمې بهانې په کې نه وي، سخته اړتیا لري. مګر ماشوم تر نورو زیات یوه سوله ییز او مینه ناک او له تفاهمه ډک ماحول ته اړتیا لري. چې د داسې یو چاپېریال برابرول د مور او ماشوم له پاره د پلار په اختیار کې دي. که پلار په نه خبره د کورنۍ فضا خړه پړه نه کړي د خپلې مېرمنې سره چې د هغه د ماشوم مور ده پوره همکاري، خواخوږي او د سازش روحیه ولري نو هرو مرو به د کور فضا د ټولو له پاره سوله ییزه او په زړه پورې وي.

پلار ته هم ښایي چې د جنسیت په لحاظ د خپلو ماشومانو ترمنځ توپیر را نه ولي. لږمه ده چې پلرونه چې زیات وخت یې له کوره بهر تېرېږي. کور ته په راتګ سره خپلې کورنۍ په خاصه توګه د

ماشومانو سره په دې پلمې چې سترې يم سره وضعه ونه کړي، بلکې که په رښتيا هم د سترې احساس کوي، د خپلو ماشومانو سره د مينې په څرگندولو او د هغوی د مخونو په ښکلولو او لږ څه ناز وړ کولو به يې سترې نه زياتېږي، بلکې باور دی چې د راحت احساس به وکړي.

هوکې: مينه، محبت، لورينه، سازش، مشوره، خبرو ته غوږ نيول، خواخوږي، همدردی او همکاري دا ټول هغه ارزښتونه دي چې ماشوم به د ژوند تر پايه پورې ورسره پردی غوندې نه وي.

۳ - مشترکې دندې:

متل دی چې "تک له يوه لاسه نه خېږي" دا خبره بلکل په ځای او سمه ده. کله چې يوه کورنۍ د ځوان او پېغلې په واسطه جوړېږي، دې ته مشترک يا گډ ژوند ويل کېږي. گډ يعنې د دوو عاقلو، بالغو او با صلاحيته انسانانو د ژوند مزی د تل له پاره سره تړل کېږي. نو دغه گډ ژوند په هره برخه کې گډې هلې ځلې غواړي، ځکه دا يو مشترک تړون او تعهد دی په دې کورنۍ کې چې د دوو تنو له خوا تشکيل شوې بې شمېره مسووليتونه موجود او نور به هم د وخت په تېرېدو سره زياتېږي. يو تن په يوازې ځان نشي کولای او حق هم نه لري چې په چارو کې تصميم ونيسي او پر مخ يې بوځي.

دغه دوه تنه با مسووليته کسان يو د بل همکاري او مشورو ته اړتيا لري، يو تن نشي کولای چې د کور هره چاره په خپل زړه او خپله خوښه او سليقه تنظيم کړي. دوی بايد دغه کور چې بنسټ يې د يو بل سره په واده کولو اېښودل شوی او په مينه او تفاهم يې آباد کړی. وظيفه لري چې يو د بل په اتفاق او همکاري سره يې تر سره کړي. هر يوه ته لارمه ده چې خپل فردي، کورني او ټولنيز فعاليتونه

داسې عيار كړي چې گټه يې د مشترك كور او كهول په نفعه وي او په خپل هر حركت كې د خپل مشترك ژوند مصالح او ښېگڼه په پام كې ولري.

كله چې د ماشوم خاوندان كېږي د دوى مسووليت نور هم زياتېږي. د ماشوم روزنه داسې څه نه ده چې څوك دې ورته په سرسري نظر وگوري او صرف د مړولو او ويده كولو په فكر كې يې و اوسي. ماشوم د كورنۍ خراغ، د خداى (ج) او بيا د ټولنې امانت دى چې د هغه سمه او سالمه روزنه او پالنه په مور او پلار فرض ده، پلار بايد داسې عقیده ونه لري چې: زه خوزه به ډوډۍ ورته پيدا كوم نور يې د مور دنده ده چې هر څه كوي" نه دا عقیده هېڅكله په ځاى نه ده. پلار هم د اولاد په تربيت كې برخه وال دى او د هغه د راتلونكي ژوند په ښه او بدو كې مستقيم مسووليت لري.

ځينې ميندې او پلرونه دي چې د اولاد له لرلو سره سره داسې په خپلو كارونو كې لگيا او بوخت دي چې د اولاد معنوي او رواني غوښتنو ته يې هډو پام نه وي. په تېره پلار دومره ځان په بهر كې مصروفوي چې له بچو سره د مينې كولو وخت نه ورته پاتې كېږي. يا همدا رنگه مور دومره سترې او فرسوده ده چې خپل كوچني ته حيله مينه نه شي ښودلى او سربېره پر دغو د ډېرو ستومانتيانو له لاسه يې اعصاب سترې او طبيعت خپه وي. په داسې يوه كور كې د مور او پلار مينه وجود نه لري يا كه وي هم واقعي به نه وي. چې په نتيجه كې دغه سوړ او له بې تفاوتيو ډك چاپېريال د ماشوم يا ماشومانو له پاره يو متعادل كور يا ځاى نه دى.

په داسې يو ساړه چاپېريال كې چې كورنۍ نومېږي، يو د بې توجهۍ له كبله او بل د كور د زياتو كارونو او پرابلمونو له كبله

بې حوصلگي بڼيې او ماشومان په داسې ماحول کې نه آزادانه خندلی شي او نه لوبې کولای شي او نه په جرئت سره له مشرانو سره خبرې کولای شي، ځکه گوري چې د مور او پلار تڼه د تريوې دي او د هېڅ شي حوصله نه لري، په دې هم پوهېږي چې که په دغه برخه کې بې پروايي وکړي او د مشرانو د طبيعت په خلاف حرکات تر سره کړي کنځلې او رټل خوږېږدې چې وهل او ټکلو به هم وځوري.

په دې توگه ماشوم په داسې يوه تنگ او څرپر محيط کې له راز راز غوتو او رواني نيمگړتياوو سره لوبېږي چې دغه نيمگړتياوې او عقدي تل د هغه د پرمختگ خنډ گرځي او دی به د ځوانۍ په پړاو کې هم يو دوه زړی، متردد او بې تصميمه فرد وي.

نو گران مور او پلار ته لارمه ده چې د والدينو په حيث خپل مقام ته درناوی ولري او خپل وجايب او وظيفې او مسووليتونه د خپل ماشوم په وړاندې په ډېره ښه وجه تر سره کړي. او د خپل اولاد سالمه روزنه تر بل هر کار مقدمه او محترمه وشمېري.

۴ - خپل منځي سلوک او چار چلند:

کله چې يوه کورنۍ تشکيل مومي، مېړه او ښځه ځينې مکلفيتونه او مسووليتونه پيدا کوي چې د دواړو وظيفې په معين شکل رامنځ ته کېږي.

له واده نه پس د واده په سيورې کې دوه مخالف جنسونه سره يو کېږي او يو د بل محرم گڼل کېږي. يو د بل د رازونو او دردونو او خوبنيو محرم وي.

د دغو نږدې روابطو په سوري کې کوچنيان پيدا کېږي او دغه کوچنی تشکيل ورو ورو پراخېږي او دوی د ماشومانو د روزنې تر درانه بار لاندې د مور او پلار مقام غوره کوي.

دلته سوال پيدا کېږي چې نېکمرغه کورنۍ به کومه يوه وي؟ په يقين سره به ځواب دا وي: هغه کورنۍ چې په هغې کې مينه، تفاهم، گذشت، متقابل درناوی، آرامتيا او هغه روابط چې د محبت، د سليم عقل او يوې فلسفې اندېښنې په اساس وي.

نېکمرغه کورنۍ هغه ده چې نارينه د ورځني کارو نه پس وشي کولای د خپلې مېرمنې په څنگ کې د راحت او آرامتيا احساس وکړي او مېرمن هم دغه فرصت تر لاسه کړي چې د خپل مېړه په خوا کې ورځنۍ ستړيا هېره او ورځنۍ ستونزې او برياوې په يوه دوستانه او صادقانه فضا کې سره مطرح کړي.

کله چې يوه کورنۍ په مينه او رضاييت او تفاهم سره پيل کېږي، لازمه ده چې د هماغې مينې او علاقې لاندې اداره هم شي. که په ګډ ژوند کې مينه د يوه لذت بڼونکي عنصر په توګه جريان ونه مومي او کورنۍ ژوند ورو ورو د وچ والي او کرختۍ خوا ته ځي او چارې د يوه وچ او بې خونده قانون تر اثر لاندې اداره او تر سره شي، نه يوازې دا چې يو ژوند راحت بڼونکی نه دی، بلکې د يوه سوزنده دوزخ بڼه به د ټولو غړو له پاره غوره کړي.

په کور کې دېر کارونه دي چې هره ورځ بايد تر سره شي. په هماغه ډول چې کور مشترک او کورنۍ مشترکه ده په هغه شان د کار چارې هم بايد مشترکې وګڼل شي. په کور کې بايد کارونه په عادلانه شکل تقسيم شي. دغه تقسيم بايد د هر غړي د قوت، توانايي، روحي او جسمي امکاناتو سره وويشل شي.

په داسې حال کې چې هر وګړی د خپل کار په کولو موخف دي په هماغه شکل بايد د کورنۍ نورو غړو ته هم بايد مددګار و اوسي. بله دا چې د ښځې او مېړه خپل منځي سلوک او برخورد په

کور کې باید ډېر انساني او حسابي وي. دوی باید په خپل هر حرکت کې خپله مینه او صداقت یو بل ته څرگند کړي. خپل منځي مسائل باید په تفاهم او خبرو حل کړي، له جنګ او جګړو څخه دې ډډه وکړي، یو له بل سره دې ضد او ټګي نه کوي. د غوسې په وخت کې دې یو د بل په کورنۍ لفظي حملې نه کوي او د کورنیو پښې دې د خپلو مشاجرو ډګر ته نه راکاږي او همدا رنگه ماشومان دې یو د بل په وړاندې د دښمنیو وسیله او لوبه نه ګرځوي او د ماشومانو د بښې راتلونکې په خاطر دې خپل کور د مینې او اعتمادونو ځاله وګرځوي. په وړو او جزیي خبرو دې لویې لویې ماجراګانې نه جوړوي او خپل لوړ مقامونه دې د مور او پلار په حیث درست او سالم وساتي.

پنځم څپرکی:

عمومي پاملرنې او لار ښوونې

لومړۍ - میندو ته!

میندې باید پوه شي چې د کورنۍ او اولاد ښه او بد تر هر چا زیات هغې ته متوجه دي. ښایي تاسې به په کراتو اورېدلې وي چې په کوڅه او بازار کې د بې سره ځوانانو یا ماشومانو پرې په مور اچول کېږي او وایي: دا فاسد ځوان یا بې لارې او مضر هلك یا ماشوم مور همداسې روزلی. که څه هم هغوی دا قضاوت په ډېره بده او کرکجنه لهجه ادا کوي خو موږ ته نه ښایي.

یوه پوه ویلي: همدا د نن کوچنۍ د سبا پلار دی، او باید د هغه په روزنه کې ډېره توجه وشي، مور د خپلې ټولنې په برخه کې هم درانه مسوولیتونه په غاړه لري، داسې وظایف چې په هغوی کې غفلت او بې پروایي ډېره ناوړه پایله لري. دا د دې په وجه چې د نن ماشوم د سبا ورځې د ټولنې یو مهم غړی دی. که د هغه په روزنه او پالنه کې څه کمی او نقصان لیدل کېږي د ټولنې په زیان دی.

همدا مور او پلار دي چې کولای شي هغه داسې وروزي چې د سبا ټولنې یو مفید او ګټور وګړی او شخصیت وي.

لنډه یې دا چې مور او پلار کېدل دي یو لړ مهمو مسوولیتونو قبول دي، داسې مسوولیت چې په هغې کې د خدای "ج" رضایت او د ټولنې ګټې مضمري دي.

د دغو دندو او وظيفو د ښه سر ته رسولو له پاره لارمه ده چې هر څوك پوره آگاهي ولري او په دې بايد پوه وي چې سالمه روزنه څرنگه او طريقه يې كومه ده؟

مور او پلار كېدل يو داسې هنر دی چې هر څوك د هغو تر عهدو نشي وتلاى. لياقت او وړتيا او مهارت پكار دی، تر څو له دغې درنې وظيفې څخه كاميابه را ووتلى شي.

نو دغه صفات په پوهه او علم پورې اړه لري. زموږ گرانې ميندې بايد هڅه وكړي چې د ښه ژوند، ښې روزنې او روزلو رمز او رموز په كتابونو كې ولټوي او د پوهانو له لارښوونو څخه گټه واخلي. كه چېرې سواد نه لري كوښښ دې وكړي چې سواد زده كړي، ترڅو يې د ژوند تياره گوتونه رڼا شي.

بله دا چې ځينې هغه ښځې چې نوې واده شوي او د لومړي ځل له پاره د كوچني خاونده شوې داسې فكر كوي چې هم يې درس او مكتب لوستی او هم يې فكر ځوان او د اوسني عصر په غوښتنو ښه پوهېږي.

نو د خپلې دغې خامې عقيدې په اساس نه غواړي د كورنۍ د مشرانو په تېره د خپلې ځوانې لارښوونو ته غوږ كېږدي يا عمل پرې وكړي. چې دغه مفكوره بلكل غلطه ده او له هغوى سره كه سواد نشته يا په زړې زمانې پورې اړه لري، خو بايد وويل شي چې د تجربو خزانه موجوده ده چې په هغوى عمل كول ډېرې گټې لري.

دويم - پلرونو ته!

قدرمن پلرونه خو هم د خپلې کورنۍ نېکمرغي او د اولادونو راتلونکې ته متوجه دي او هڅه کوي چې خپل ټول انساني ځواک په دغه لاره کې ولگوي.

د يوه متاهل او واده شوي سړي هدف هرو مرو د خپلې کورنۍ نېکمرغه کول دي، چې دغه هلې ځلې نه يوازې دا چې مادي معنا ولري په معنوي جنبه کې هم لارمه ده چې دغه هڅې شاملې وي. زموږ سپېڅلی دين اسلام هغه کورنۍ خوښوي چې په هغې کې د وظيفې پېژندنه، د حقيقت خوښول او د هغوی اعمالول او اخلاقي شجاعت موجود وي.

اسلام غواړي چې کورنۍ د اخلاقو او پوهې مرکز وي او په هغې کې وگړي وکولای شي چې له ځان او ټولنې څخه دفاع وکړي او د بدو او شیطاني اعمالو په مقابل کې مقاومت وکړای شي او د انساني شرف او کرامت تحفظ او ساتنه په ځان فرض وگڼي. او اسلام دا هم غواړي چې کورنۍ محيط د خوښيو، امنيت، آرامتيا، ځای وي.

پلار بايد د اولاد په وړاندې داسې چلند غوره کړي چې د هغوی له پاره د اخلاقو او ښو صفاتو د الگو په حيث تبارز وکړي. پلار بايد د غوره اخلاقو خاوند، متقي او پرهېزگار وي، ښه به دا وي چې معتاد او عملي نه وي، تر څو اولاد هم له اعتياد څخه لرې او پردی وروزل شي. کله چې په يوه کور کې تقوا لار لري په هغه کې ریا، دروغ، جنايت او نفاق لار نشي موندلای.

سالم بچي له سالمو لمنو را پيدا کېږي، او سالم نسل له سالمې روزنې څخه رامینځ ته کېږي. پلار زموږ په ټولنه کې معمولاً د کور

لومړنۍ سرپرست دی. باید د کورنۍ د هر غړي حقوقو ته احترام ولري. هغه څه چې پلار یې د ټولو د مخه باید اجرا وکړي. د خپلې مېرمنې، یعنې د خپلو گرانو بچو د مور سره ښه او انساني سلوک دی، په نه خبره دې هغه نه رتي او د نورو په حضور کې دې هغه نه تحقیروي، هغې سره باید په مینه او خواخوږۍ رفتار وکړي، په هغې دې ژور اعتماد ولري، هغې ته دې د خبرو، مشورو او تصمیم د نیولو حق ورکړي، تر څو اولادونه هم د خپل پلار په شان خپلې مور ته په درنه سترگه وگوري او د هغې اطاعت او درناوی وکړي.

همدا رنگه د کورنۍ د پلار بله دنده دا ده چې له گاونډیو سره په لارمو وختونو کې روابط او راشه درشه ولري، تر څو اولادونه هم د نورو سره معاشرت او ناسته ولاړه زده کړي، تر څو په راتلونکي ژوند کې منزوي او گوشه گیر انسانان ترې جوړ نه شي. همدا رنگه د کور مشر ته لارمه ده چې خپل سود او زیان خپلې کورنۍ ته څرگند کړي، او خپله تنخوا دې له هغوی څخه نه پټوي او خپل ستونزې دې هم د هغوی سره په مشورو حل کړي یا لا اقل خپله مېرمن او اولادونه دې له خپلو خوښیو او خپګان، ستونزو او مشکلاتو څخه خبر کړي، او له هغوی څخه دې مرسته وغواړي، ښایي هغوی کومه مرسته ونشي کولای مګر کم د کمه په ځان او په خپل پلار یې باور قوي کېږي او د هغوی د شخصیت په جوړښت باندې مثبتې اغېزې شیندي.

مطلب دا چې اتفاق، اتحاد، مینه او لورینه چې سپېڅلتیا هم ورسره ملګرې وي د ګډ ژوند همیشنی خوښي او ښکمرغي تضمینوي.

دریم- اولادونو ته!

هره کورنۍ، کله چې د ماشوم خاونده کېږي هغې ته یې هیلې او امېدونه بې شمېره دي.

که څه هم چې مور او پلار هېڅکله د خپلو فدا کاریو، ځان تېرېدنې، د ماشوم سره د شپو او ورځو د نا آرامیو د تېرولو او داسې نورو بیه نه غواړي، او تر څو ژوندي دي د اولاد خیر ښېگڼه له خدا یه غواړي او هېڅ کله هم خپل زیار، زحمت او قربانۍ د اولاد په مخ نه راوړي. ځکه په دې عقیدې دي چې دا ټول د دوی له دندو څخه شمېرل کېږي او نه ښایي چې خپل احسان په اولاد واچوي.

په رښتیا هم د اولاد پالنه او روزنه او د هغه د پاره البته د امکان سره سم د آسایش او راحت د زمينې برابرول او د هغه سالمه روزنه او په راتلونکي کې د هغه څخه ښه او مهم انسان او شخصیت جوړول د والدينو لومړنۍ دنده ده مګر وروسته تر دغو ټولو اولاد هم یو سلسله مسوولیتونه او وجایب د خپلو مشرانو په وړاندې لري چې باید زعایت شي.

ښه اولاد د هغه دی چې د مور او پلار د قربانیو احسان ور ادا کړي او تل هغوی لاس نیوی وکړي، د هغوی درناوی وکړي، هغوی چې خپله ځواني او د عمر ډېرې ښکلې شېبې یې یوه یوه د هغوی په خدمت کې خاورې کړي او دوی یې ثمر ته رسولي اوس ناتوانه او د اولاد د مرستې او خواخوږۍ ته سترګې په لار دي.

نوزوی او لور چې د ځوانۍ پړاو ته رسېدلي او په خپل مټ باندې اتکاء لري، باید د خپلې مهربانې مور او پلار د آرامتیا او هوساینې په فکر کې واوسي.

لومړۍ دنده لري چې تل د مور او پلار خدمت ته په ورين تندي چمتو وي، هغوی بايد په خپل ښه چلند او درناوی ډک برخورد سره مور او پلار سر بلنده او وياړلی وساتي او په خپل خدمت او صداقت سره د مور او پلار هغه هیلې او اميدونه خړوب کړي چې دوی ته يې درلودل.

که زوی واده کړی اوبيل ژوند لري هم بايد چې تل د مور او پلار سلام ته ورشي او د هغوی مادي او معنوي اړتياوې ور پوره کړي. همدا رنگه که لور واده کړې وي، هم بايد چې د خپلو والدينو حقوق چې په دې يې لري له ياده ونه باسي او تل دې د هغوی خدمت ته آماده وي او هغوی دې يوازې نه پرېږدي.

مور او پلار کله چې زاړه شي توقعات يې له اولاد څخه زيات وي او هغوی تر هر څه زيات په دې خوشالېږي چې وخت بې وخت يې اولاد خبر واخلي او د روغ او رنځور پوښتنه يې وکړي. د هغوی قدر او احترام په ځای کړي، تر څو د دوست او دښمن په وړاندې يې په اصطلاح سترگې اوچتې وي او په خپل اولاد ووياري. همدا رنگه د مور او پلار خبرو ته غوږ نيول او د هغوی په توصيو عمل کول يوه نيکمرغي ده اولاد بايد هغه څه وکړي چې مور او پلار د هغه په بدل کې د زړه له کومي دعاوې ورته وکړي د مور او پلار دعا يوه همېشني خزانه ده. هيله ده چې دغه خزانه تل ستاسې په نصيب وي!

ماخذونه:

سره له دې چې د دې کتاب زیاتره مطالب ما د خپل ژوند د تجربو په رڼا کې لیکلي، په ځینو ځانګړو برخو کې مې له دې لاندې کتابونو څخه ځینې مسایل د ټولنې په روحيې برابر د آزادې ژباړې پر بنسټ لیکلي دي.

- ۱ - بهشت خانواده: د استاد جواد مصطفوی تالیف.
- ۲ - خانواده و تربیت کودک: د ډاکتر علی اکبر قاسمی تالیف.

د اړیک د ګرځنده کتابتونونو د ادارې خپاره شوي کتابونه

- ۱- د افغانستان عمومي جغرافیه
- ۲- جغرافیای عمومی افغانستان
- ۳- د افغانستان تاریخي ودانۍ
- ۴- بنا های تاریخی افغانستان
- ۵- د افغانستان محلي خواړه
- ۶- ورزښهای محلی افغانستان
- ۷- سپینه کوټره
- ۸- کمان طلايی
- ۹- زده کړو چې ورزده کړو!
- ۱۰- بیاموزیم تا بیاموزانیم!
- ۱۱- په افغانستان کې د چاپیریال ساتنه
- ۱۲- حفاظت محیط زیست در افغانستان
- ۱۳- په افغانستان کې د بوزغلیو او باغونو جوړونه او روزنه
- ۱۴- تربیه و تهیه بزق و باغها در افغانستان
- ۱۵- د تمدن سوغات
- ۱۶- ارمغان تمدن
- ۱۷- زلزله در افغانستان
- ۱۸- په افغانستان کې زلزلې
- ۱۹- معیوبین و جامعه
- ۲۰- معیوبین او ټولنه
- ۲۱- د افغانستان لنډه کی تاریخ
- ۲۲- تاریخ فشرده افغانستان
- ۲۳- د چرګانو ساتنه او پالنه
- ۲۴- مرغداری
- ۲۵- دنیای کودک
- ۲۶- د ماشوم نړۍ
- ۲۷- نگاهی بر اوضاع اقتصادی افغانستان
- ۲۸- د افغانستان اقتصادی حالت ته یوه کتنه
- ۲۹- د شاتو مچيو روزنه
- ۳۰- زنبورداری
- ۳۱- د افغانستان مشاهیر
- ۳۲- مشاهیر افغانستان
- ۳۳- د افغانستان کلک پوسټي مېوې
- ۳۴- میوه های سخت پوست افغانستان
- ۳۵- جغرافیای ولایات افغانستان
- ۳۶- د افغانستان د ولایتونو جغرافیه
- ۳۷- تکنالوژي بایوګاز
- ۳۸- د بایوګازو تکنالوژي
- ۳۹- پر خوری یا خود خوری
- ۴۰- ډېر خوراکي
- ۴۱- بازی های عامیانه اطفال
- ۴۲- د ماشومانو ولسي لوبې
- ۴۳- ۴۴- لنډی ها
- ۴۵- رهنمای تشخیص و تداوی امراض چشم، گوش، گلو و بینی
- ۴۶- د سترګو، غوږ، ستوني، او پزې ناروغيو د تشخیص او درملنې لارښود
- ۴۷- سرګرمي با تجربه های علمی
- ۴۸- په علمي تجربو سره وخت تېرول
- ۴۹- په افغانستان کې کاني زېرمې
- ۵۰- ذخایر معدنی افغانستان
- ۵۱- اساسات ماهی پروری
- ۵۲- د کبانو د روزلو لارښوونې
- ۵۳- اوبه د ژوند سرچینه
- ۵۴- آب سرچشمه حیات
- ۵۵- تدبیر منزل
- ۵۶- د کور سمبالښت
- ۵۷- سبزی ها
- ۵۸- سابه
- ۵۹- د افغانستان مشاهیر (دویم ټوک)
- ۶۰- مشاهیر افغانستان (جلد دوم)
- ۶۱- توصیه های مفید برای انکشاف باغداری در افغانستان
- ۶۲- په افغانستان کې د باغونو د پرمختګ په هکله ګټورې لارښوونې
- ۶۳- شاهراه های افغانستان
- ۶۴- د افغانستان لويې لارې

- ۶۵- ورزش
- ۹۶- د افغانستان د ولایتونو اطلس
- ۹۷- تجارت در افغانستان
- ۹۸- په افغانستان کې سوداګری
- ۹۹- سیري در امواج موسیقي
- ۱۰۰- د موسیقي په څپو کې
- ۱۰۱- کمیپوتر "پښتو کتاب"
- ۱۰۲- کمیپوتر "ترجمه، دري"
- ۱۰۳- باستان شناسی در افغانستان
- ۱۰۴- لرغون پېژندنه په افغانستان کې
- ۱۰۵- ادب پوهنه
- ۱۰۶- ادب شناسی
- ۱۰۷- اساسات تولید نباتات زراعتی در افغانستان
- ۱۰۸- په افغانستان کې د کرنیزو نباتاتو تولید
- ۱۰۹- افسانه ها و سرګرمي ها برای اطفال
- ۱۱۰- د ماشومانو له پاره کیسې او سرګرمي
- ۱۱۱- حیات وحش افغانستان
- ۱۱۲- د افغانستان وحشي ژوي
- ۱۱۳- محیط زیست و اقلیم افغانستان
- ۱۱۴- د افغانستان چاپیریال او اقلیم
- ۱۱۵- گوهر شاد ستاره، تابناک عصر تیموریان
- ۱۱۶- گوهر شاد د تیموریانو په دوره کې ځلانده ستوري
- ۱۱۷- افسانه گلها
- ۱۱۸- د گلانو کیسې
- ۱۱۹- صحت خود را چگونه وقایه نماییم؟
- ۱۲۰- خپل روغتیا څنگه وساتو؟
- ۱۲۱- جهان ما
- ۱۲۲- زموږ نړی
- ۱۲۳- مشکلات مسکن در افغانستان
- ۱۲۴- په افغانستان کې د کورونو ستونزې
- ۱۲۵- په افغانستان کې صنایع او په ملي اقتصاد کې د هغو ونډه
- ۱۲۶- صنایع در افغانستان و نقش آن در اقتصاد ملی
- ۶۶- ورزش پښتو
- ۶۷- تاریخ مختصر وسایل اطلاعات جمعی در افغانستان
- ۶۸- په افغانستان کې د ډله ییزو اړیکو وسایلو...
- ۶۹- سیمای محیط زیست افغانستان
- ۷۰- د افغانستان د چاپیریال بڼه
- ۷۱- اقتصاد
- ۷۲- اقتصاد "پښتو"
- ۷۳- تخنیک ابتدایی رادیو
- ۷۴- د رادیو لومړی تخنیک
- ۷۵- د افغانستان مشاهیر "دریم ټوک"
- ۷۶- مشاهیر افغانستان "جلد سوم"
- ۷۷- دانستنې های مالداري و وترنری
- ۷۸- د وترنری او مالداري په هکله لارښوونې
- ۷۹- صنایع دستی افغانستان
- ۸۰- د افغانستان لاسي صنایع
- ۸۱- هرات در دوره تیموری ها
- ۸۲- هرات د تیموریانو په دوره کې
- ۸۳- نباتات صنعتی
- ۸۴- صنعتی بوتی
- ۸۵- جهان نما
- ۸۶- نړی ښود
- ۸۷- گلداسته اطفال
- ۸۸- د ماشومانو گل غونچه
- ۸۹- آب های تحت الارضی و معدنی افغانستان
- ۹۰- د افغانستان تر څمکې لاندې او کاني اوبه
- ۹۱- روغه ټولنه
- ۹۲- جامعه، صحتمند
- ۹۳- شهر کابل در طی قرون
- ۹۴- کابل د پېړیو په اوږدو کې
- ۹۵- اطلس ولایات افغانستان

ARIC

B

3.161

MAK

13253

د ليکوالې لنډه پېژندنه:

بلقيس مگيز د قاضي برهان الدين خان لور په ۱۳۲۴ لمريز کال د کندز ولايت د خان آباد په چهار توت کلي کې زيږيدلې ده.

تر ثانوي دورې پورې يې زده کړې د خپلې سمې په ښوونځيو کې ترسره کړې او له ۱۳۳۵ لمريز کال راهيسې يې ليکوالې او شاعري پيل کړې ده. په بيلابيلو فرهنگي دولتي او آزادو ادارو کې يې دندې ترسره کړي، اوس په

صبا خپرنډويه مرکز کې د صبا مجلې ليکواله او د کتونکې ډلې غړې ده. پر دې لاندې آثارو برسیره يې په سلگونو مقالې لنډې کيسې او شعرونه د هيواد او هجرت د چاپيريال په افغاني مطبوعاتو کې چاپ شوي دي:

۱. مات قلم (د لنډو کيسو مجموعه) ۲. تپ (د لنډو کيسو مجموعه)
۳. جنگهاي افغانستان در سالهاي اخير ۴. د غمجنو خيالونو وږمې (شعري ټولگه)
۵. د کور سمبالښت (ژباړه) ۶. مړاوې غوتۍ (شعري ټولگه)
۷. د کورني ژوند لارښود (همدا اثر)

د اريك د گرځنده کتابتونونو د خپرونو لړۍ
پرله پسې نمره ۱۲۷